

IV. ÉVFOLYAM
4. SZÁM
ROMA LAP
1996. ÁPRILIS
ÁRA: 18,50 Ft

LD

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

P OSTAFORDULT V VAL

ifj. Surman László

Mezei Kálmán emlékére...

Ki az az ember, kin ha tudsz,
nem segítesz?
Oly biztosan tudom én,
ha testvéred tettél
nem koronázza dicső siker,
a fájdalom a Te
szívedben üt tanyát, s szenvedsz helyette
ezer kint, majd vele sírsz a síróval.

Oly sok cigány ember keres, ha gondja
gátat emelt s nem tudja lábát
merre tegye,
hogy a megoldásnak öröm tüztét vegye.
Fekete szemét körbe forgatja
és segítő társat
keres...
Keres, kutat addig, míg meg nem
foghatja
a Te erős kezéd.

Címlapon: Hargitai Lajos felvétele

LD
„LUNGO DROM”

ROMA LAP
Megjelenik havonta
a Nemzeti és Etnikai
Kisebbségi Hivatal
támogatásával

Kiadja:
az „Oktatási és
Továbbképzési
Központ”
Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel./fax: (56) 420-110, tel.: (60) 387-293

Főszerkesztő: Paksi Éva
Szerkesztő: Csillei Béla
Tervezőszerkesztő: Pozsa József
Fotóriporter: Hargitai Lajos

Felélős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdal munkák:
REPRÓ STÚDIO Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseghy Nyomda Kft.
Szolnok
ISSN 1216-982X

A nem kért kéziratokat nem őrizzük
meg és nem küldjük vissza!

Kálmi, segíts!!! Hangzik ezerszer
e szó,
s mégis akad nem egy ki nem ismeri
a jót.
Teszed azt, mit szíved súg s adsz
a nincstelennek,
hogy bátorítsd és segítsd, ki rá szorul.
Cigányok éke, dicső büszkesége...!
Ha ajkad nyitod szólásra, szikrázó
szavad éget,
s vág.
Ha népedet gyalázzák, Te felemeled
büszke
tekinteted s megretten tőled gyarló
ellenséged.

Büszke, erős férfi, kiben hinni
s bízni lehet.
Kereslek !!! Most, mikor mégjobban
szükség
van reád e nyomorult tűzkatlanban.
Hol vagy ???-félőn kértem és
a fájdalomtól
forogni kezd a vérem.

Fehér a lepedő, mi alattad elterül,
s ott az emberek is fehérbe öltözve
élnek,
mégis van valami, amitől Ők is félnek
Félek Én is, és miattad oly sokan
félnek...
Igen, félünk, mert a halál folyót

lasszót vetett
RÁD...

Gyönyörű gyermekek, szerelmes
feleség, igaz
barátok s Laci.
Mind téged imádnak s reád
féltőn vigyáznak.
A vágy, mi utánad hajtja, űzi... vitte a
fekete reggelre Őket.

Halál!!! Mérges fullánkodat
mártottad abba,
kit ezer szív tisztelve imád.
Síró emberek, fájó szívek...
Hihetetlen...
Keresem a valóságot s a fájdalomtól,
csak
sóhajok távoznak ajkamról...
Ostoba az élet, s még ostobább a
halál...

Csend honol immár... s üres a ház...
Szomorú valóság, izzó fájdalom
emésztli a lelkem.
Könnyeket fakaszt a látvány
s ájulásig zuhan...
Lehajtott fejjel állok s körül fogják
sírod mások.
Fekete ruhák, feketének látszó
virágok, koszorúk,
zokogva síró emberek...
Felemelem a fejem, s a könnyek
fátyolán át nézek...
Örjítő a látvány... ÉLT...39...ÉVET...

Enciklopédia

Pintér József (1864-1893)

Pintér József, a cigányság egyik kitűnő cimbalmosa, 1864-ben született Albertirsán. Testvéröccse volt a híres Pintér Pálnak. Már mint 10 éves gyermeknek, nagy hajlama volt a cimbalomjátékhoz, s 13 éves korában már Berkes bandájához jutott be, hol összesen 7 évig működött.

Ezalatt bejárta London, Párizst, s mint szólójátékos mindenütt nagy tetszést aratott. 1884-ben kilépett Berkes bandájából. 1885-ben az Országos Kiállítás alkalmával a Schunda-féle pavilonban játszott György testvérel együtt. Ekkor

történt, hogy a német császárnak, akit Rudolf trónörökös kísért, feltűnt az előtte közelebbről ismeretlen cimbalomjáték, melyet annyira megkedvelt, hogy mind a két Pintér testvért a Hungária szállodába rendelte fel, s itt este 8-tól reggel 3 óráig hallgatta játékokat. Kiállítás után Pintér Józsi a legelőkelőbb házaknál cimbalom-tanítással foglalkozott, mígnem halála, melyet egy, még Angliában kapott meghűlés idézett elő, kicsavarta kezéből a cimbalomverőt.

(Csemer Géza: Habishti)

MENEKÜLÉSEK

Morvai Péternek

*Hónapernyő
s tél április
szagotott pelyhek*

*Sétautca késés
mint elorzott tüntetés
létvázak Korzó ablakból*

*Csontváry ponyván
nagyobb országot
tartó színek*

*Kardél menekülés
törékeny városba
ovális házba*

*Sivatag
rideg homokjából
holt napszúrásból*

Az év kettőszázhuszadik napja

*a túlsó partról
a város
ingovány fény*

*kupola tornyok
rajz Szentandrassy
tükör reneszánsz*

*s tükör tükör
arc hegy
Hold hamu*

*láva dóm
kúp dagadás
s magma lemezek*

*aranyezüst út
Sík koponya
fű szarvasok*

Az év kettőszázharmincadik napja

*fény
arany
szögek*

*az ég
maszkjai
láindsadőfés*

*harisnya
gombok
korsó fehér*

*s fehér
fehér
lénysötét*

*mint
befalazott
Kolbe freskók*

Az év háromszázhatodik napja

*az ég jászla
s keresztje
öböl tenger*

*a Hegy fölött
angyal lebegés
hordom a sebét*

*rokon Hontalan srác
mohácsi sokác
Szent Sebestyén*

*férfi fej
Mária szíven
kézfeje a kezén*

*bakó rőt ég
szöges lécek
s a Pasolini part*

Anya

Mindig, amikor ezüstköponyegben szállt be az éj, és arannyá vált meséd hallgatva, és amikor fáradtan ültél le velem gyönyörű holnapot játszani, mert a jelen néha úgy tűnt, nem tart soká, mindig, amikor széttártad karod, és eltűnni vágytam benne, olyan meleg volt ölelésed. Anya, én akkor mindig olyan boldog voltam!

Egyszer lesz nekem is valaki, aki talán ezt mondja és mindazt, mit te adtál nekem ő öröklő majd, de én neked mondom el, hogy milyen szép a

reggelem, ha tudom, kezded foghatom még, és milyen gyönyörű a hajnal ha tudom, te élsz.

Tudod kérdéseim, és neked, előtted hazudni nem tudok. Ajkamon nincs szó, de szememből láthatod már, amit mondani szeretnék, te édes asszony, kedves ajándéka életemnek, apámnak és mindannyiunknak, kiknek a bölcsőjét te ringattad lázas éjszakákon.

Reggel feltűnik a nap az égen, május első vasárnapja van és én szeretném ma elmondani, kiabálni szét a világban is, hogy: Anya, szeretlek!

Lilla

Horváth Sándor

Köszönet

*Megszülettem, itt élek e Földön,
Köszönöm ezt drága jó anyám!
Köszönöm, hogy féltő gonddal
nevelsz,*

S minden percben vigyázol reám.

Köszönöm, ha büntetsz!

Köszönöm, ha dicsérsz!

Vagy ha mosolyogsz reám.

*És, hogy megszülettem, s élhetek e
Földön,*

Köszönöm ezt, drága jó anyám.

*

Tóth Károly

Anyám apám emlékére

*Mezők virága, – és levélteli bokrok,
Bólogassatok, ha majd arra járok –
A jó anyámnak szednék én egy
csokrot,*

Ki a szabad világban élni vágyott.

*A szakállas-erdőn fekete lepkék,
Zölde lombba sejtették ifjúságát –
Százajszélén is megkékült az emlék,
Hogy füst-sörényű ló megtaposta
álmát.*

*Az apám rég fáradt; tűnődő öreg,
Idővert arca, – és remeg a vén keze –
Az ördög a hegyen, már töri a követ,
S arra vési fel, – meghal mind, ki
szeret.*

*

Rostás-Farkas György

Anyák napjára

*De szép vagy te virágocska,
Vizlek anyám asztalára,
Értünk élő, értünk haló,
anyám neked ilyen való.*

*Te neveltél nagyra minket,
ez a virág téged illet -
eléd állok szép szerényen,
áldásodat szépen kérem.*

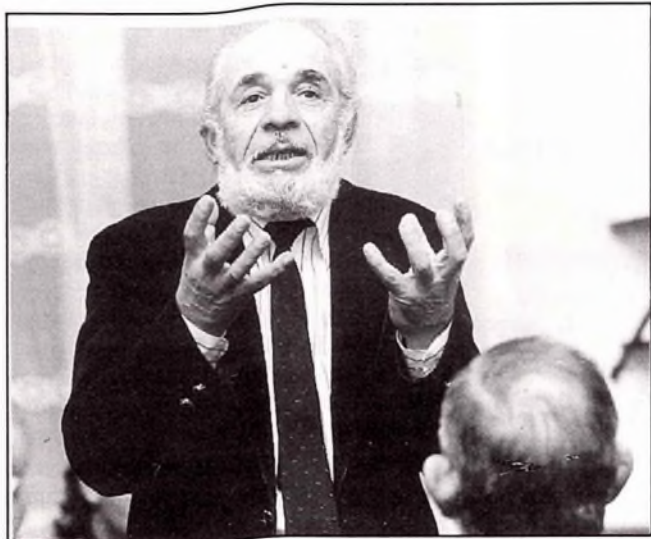
*Kora reggel mezőn jártam,
sok szép virágot találtam,
tenéked, im le is téptem -
maradj még sokáig vélem.*

*Ha a virág megszólalna,
nagyon szép volna a hangja,
Édesanyám kedves, drága,
élj sokáig boldogságban.*

AZ EMLÉKEZET TÖREDÉK FÉNYKÉPALBUMA

LAKATOS MENYHÉRT HETVEN ESZTENDŐS

Távol és közel, hetven fényévyire **Lakatos Menyhért**. Hatvanadik születésnapján interjút készítettem vele, az Új Tükör számára. Mintha tegnap történt volna, mintha nagyon régen történt volna minden, ami összeköt bennünket, ami összeköti őt a gyökereivel. De lehet, hogy egyetlen pillanat alatt torlódott össze a XX. század minden mocska, s az élet megismerhetetlen gyönyörűsége, a létezés óceán tárlatú öröme.

1976. Budapest, Fészek klub.

Balról jobbra: Lakatos Menyhért, Péli Tamás, Rostás-Farkas György, Kovács József Hontalan

Műveiben benne van az összes emberi érzés. Mint tükör folyóban az arcom. Rembrandt fényárnyéka a század ökor csapásos hullám verésében. Szitárzengés inkább mint gitár, vagy hegedű. Egyetlen hangszer, egy teljes nagyzenekar. Magához ölel és elereszt. Letér az útról de ugyanazon az úton halad. Komoly természetű alkat, műveletlen időben. Alakjai távol működnek a steril létformáktól, természetes térben, ahol égföld összeér.

Róla és rólunk készített, régebbi s újabb fotókat nézgetek az emlékezet valóságos fénykép albumában. Az első közös kép

1976-ban készült, **Péli Tamás** Fészek klubbeli, nagyszabású kiállításán. A másfél esztendeje halott festőzsenivel, az akkori albérleti lakásában találkoztam először. S mint ahogyan később, már a saját házában annyiszor, s oly sokféle művésszel, szellemi emberrel.

A második fénykép négy évvel későbbi. A nagytétényi munkásszállón készült, ahol az író, mint prímás együtt mókázott a szálló zenekarával.

A harmadik és negyedik felvétel mohácson készült, 1993-ban, egy roma kulturális fórumon, illetve a Pörgő Ezüsttallér című verseskönyvem bemutatóján. A negyedik fényképen **dr. Kosztics István**, **Körtvélyessy Zsolt** színművész és **Kedves János** festőművész társaságában látható.

1980. Nagytétény, a munkásszálló zenekarában

Az emlékezet közös töredék fénykép albuma, április tizenharmadikán, egy nagy író, Lakatos Menyhért születésnapján.

És hetven fényévynek gyarapodása, az ez után megszülető újabb műveiben s a véletlen pillanatot, vagy életünk lényegét rögzítő, majd a szívünkre ütő új fotográfiákban.

Kovács József Hontalan

1993. Mohács, **dr. Kosztics István**, **Körtvélyessy Zsolt** színművész és **Kedves János** társaságában

Egy újsághír: „A miniszterelnök vezetésével tegnap (1996. április 2-án) Roma Programbizottság alakult. A testület elnöke

Horn Gyula, miniszterelnök, titkára Tabajdi Csaba, a Miniszterelnöki Hivatal politikai államtitkára. Az alakuló ülésen a cigányügyben különösképpen érintett tárcák vezetői, valamint – többek között – dr. Hegyesiné Orsós Éva, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke, Bíró András, a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány elnöke, Farkas Flórián, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat vezetője és Popper Péter, a miniszterelnök személyes tanácsadója vett részt.”

Tabajdi Csaba államtitkár a programbizottság megalakulását követően nyilatkozott lapunknak néhány aktuális kérdésről.

– Államtitkár úr, hol tart ma a cigányság helyzetéről és az ezzel kapcsolatos legsürgetőbb feladatokról szóló kormány program?

– A kormány által a múlt év végén elfogadott program az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzattal folytatott számos konzultáció eredményeképpen született meg. Ez a kormányprogram számos cselekvési irányt fogalmazott meg. Fontosnak tartotta létrehozni a Magyarországi Cigányokért Közalapítványt. A közalapítvány megalakult, már három ülését megtartotta, és nagyon bízom benne, hogy május közepén a pályázatok is kiírásra kerülnek. A Közalapítvány a rendelkezésre álló nem túl jelentős összeg – 150 millió forint – kétharmadát a cigány közösségek megélhetési programjainak segítésére, támogatására fordítja. Ezen kívül ösztöndíjakat kíván adni tehetséges vagy tehetséges, de támogatásra szoruló cigány fiataloknak, és még két további célja is van: a jogvédő irodák működésének finanszírozása, valamint a cigány vállalkozások bizonyos fokú segítése. Azért mondom, hogy bizonyos fokú, mert viszonylag kis összeg áll rendelkezésre. Ez a négy legfontosabb cél, de ebből a leglényegesebb a megélhetési program. Ez elindult, működik. Ami a szociális földprogramot illeti, amit a népjóléti tárca hajt végre, már négy éve tart. 124 települést érintett, elsősorban azokban a megyékben, ahol változatlanul folyik. Meg kell még említeni a Művelődési és Közoktatási Minisztériumban kidolgozott komplex cigány közművelődési, oktatási programot. Számos egyéb tevékenység is folyik, de rögtön hozzá

teszem, hogy ahhoz a válsághoz képest, ami ezt a félmillió népcsoportot sújtja, nem ülhetünk ölbetett kézzel, nagyon kemény munkára van szükség.

– Említette államtitkár úr, hogy a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány támogatni szeretné a tehetséges cigány fiatalokat. Azonban mi lesz azokkal a fiatalokkal, akik ugyan nem kitűnő tanulók, nem is tehetségesek, egyszerűen csak szakmát akarnak tanulni, ám nincsenek meg az anyagi lehetőségeik?

– A kérdése nagyon jó, mert nem fogalmaztam elég pontosan, ugyanis nemcsak a kiemelkedő tehetségű emberek támogatásáról, hanem tehetséggondozó, tehetségmentő, esélykiegyenlítő oktatási ösztöndíj programról van szó. Ez nem új, mert még a Németh-kormány idején létrehozott Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Alapítvány keretében évente kb. ezer cigány tanuló kapott ösztöndíjat. Összesen 50 millió forintot fordított a Magyar Állam ösztöndíjakra ezekben az években. Ennek az alapítványnak – melynek a jogutódja a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Közalapítvány – ez volt talán a legdicséretesebb tevékenysége, és ezeket a jó tevékenységeket csak folytatni és kiszélesíteni kell.

– Lezajlott a Parlamentben a cigány vitanap, amit nagyon sokan figyelemmel kísértek. Ezzel kapcsolatosan sokféle vélemény hangzott el. Államtitkár úr, Ön hogyan ítéli meg, teljesítette-e a vitanap az elvárásokat?

– Minden egyes alkalommal, amikor a kormány, a Parlament vagy valamilyen minisztérium foglalkozik a ci-

gányság kérdéseivel, elég sok illúzió és elvárás ébred az érintett cigány közösségekben és annak tagjaiban. Ezt én megértem, mert nagyon mély a válság, és nagyon súlyos problémák vannak, de valójában senki nem várhatta azt, hogy a parlamenti vitanaptól egy csapásra megoldódik a cigányság helyzete. A parlamenti vitanapot azért tartom nagyon fontosnak, mert néhány kulcskérdésben nyilvánvalóvá vált, hogy a parlamentben helyet foglaló hét párt és a függetlenek részéről egyértelműen megmutatkozott az a felismerés, hogy a magyarországi cigányság helyzete kritikus, sok tekintetben válságos. Igenis, határozott cselekvésre, határozott programokra és megvalósításra van szükség. A másik dolog, ami ezzel szorosan összefügg, hogy nagyon jó alkalom volt arra – még ha ezt némely ellenzékiek vitatták is –, hogy megmutassuk: nemcsak beszélünk a cigány kérdés fontosságáról, hanem nagyon sok szálon futnak programok is, részben a múlt év novemberi kormányhatározattal összefüggésben. De azért folyik egy folyamatos munka a kormányváltástól függetlenül. Nagyon fontos dolognak tartom azt, hogy a jelenlévő vezérszónokok, de a felszólalók is, néhány kitörési pontot és néhány kulcsterületet tartottak fontosnak, és ebben, legfeljebb csak hangsúlybeli különbség volt. Egyik ilyen kulcsterület az oktatás – amiről már szó volt –, a másik, amely ha nem is egyforma hangsúllyal, de szinte valamennyi párt képviselőjének a felszólalásában szerepet kapott, különösen a szocialista párt felszólalóinál –, hogy sok esetben – bármilyen fontos is az oktatás, olyan súlyos a helyzet, hogy a megélhetést, az elemi megélhetési kérdést kell biztosítani a cigányság tömegei számára. A mai roma programbizottsági ülésen is mind Szabó György népjóléti miniszter, de mások is különös hangsúllyal emelték ki azt, hogy ma az egyik legfontosabb dolog a megélhetés, a túlélési programok vagy elemi egzisztencia teremtő programoknak a segítése. Ez részben azt a problémát enyhíti, ami nemcsak a cigányokat, de nagyon sok embert érinteni fog még ebben az évben. Nevezetesen, hogy kiesnek a járadékra jogosultság köréből, tehát mivel nem tudják fölmutatni a 90 napos foglalkoztatást, semmiféle járadékot nem fognak kapni, semmiféle fix megélhetési forrásuk

nincsen, és bizony ezzel a kérdéssel a roma programbizottság is igen erőteljesen foglalkozott. Ez nemcsak a cigányságot érinti és sújtja. Ami a cigány vitanapot illeti, nagyon fontosnak, jelentéértékűnek tartom, hogy az OCKÖ nagyon komoly anyaggal, programokkal jelent meg. Örülök, hogy a karzaton mind az OCKÖ, mind más civil szervezetek képviselői – a Phralipétől kezdve **Horváth Aladáron** keresztül szinte az egész magyarországi cigányság elitje – helyet foglaltak. Ezt rendkívül komoly dolognak tartom, és azt hiszem, az is komoly jelzés volt a magyarországi cigányok számára, hogy a miniszterelnök úr szót kért ebben a vitában. Ez is megnövelte a cigány vitanap súlyát. Ennek az volt a jelentése, hogy kormánypárti oldalról jelezzük: igenis foglalkozunk a cigányság komplex problémájával, ellenzéki oldalról pedig lehetőséget adott számos javaslat, a Kormány kritikájának megfogalmazására, aminek egy parlamentáris demokráciában helye van. Meg kell azonban mondanom, hogy egy-két disszonáns hangot kivéve nem próbálták meg pártpolitikai célokra felhasználni a vitanapot, és ezt nagyon fontos jelzésnek tartom.

– Államtitkár Úr! Milyen meg gondolásból jött létre a Roma Programbizottság?

– Elsősorban a kormányzati munka belső megszervezése szempontjából van jelentősége, illetőleg abból a szempontból, hogy az OCKÖ elnöke közvetlenül is jelen van. Ez a kormányzati munka összehangolását segíti. Ez egy konzultatív jellegű testület a miniszterelnök úr vezetésével, amely a kormányzati munka javítását hivatott szolgálni, nem is versenyez más formákkal, sem a Kisebbségi Hivattal nem kérdőjelezi meg, sem a Cigányügyi Koordinációs Tanácsot. Az a funkciója, hogy a miniszterelnök és szinte a fél kormány számára lehetővé tegye a kulcsfeladatok kötetlen megvitatását, és a különböző elképzelések előzetes szűrését. Mindenképpen nagyon hasznos dolognak tartom. A programbizottságnak vannak állandó meghívottjai, és egy-egy kérdéstől függően természetesen más kormánytagokat is meghívunk, hiszen például a földművelési miniszter nem tartozik az állandó meghívottak közé, de az egzisztenciaterem-

tési, megélhetési, falusi programok miatt úgy ítélte meg a miniszterelnök, hogy a mai ülésen célszerű a jelenléte. A legközelebbi alkalommal, ha lakáskérdésről, vagy más ügyekről lesz szó, biztos, hogy a pénzügyminiszter, a belügyminiszter meghívást kap, illetőleg minden olyan tárca, amelyek jelenléte a munka hatékonyságához szükséges.

– Talán kellemetlen lesz a kérdés – mert nagyon sokan feltették önnek

Tabajdi Csaba, államtitkár

mostanában –, hogy az OCKÖ megkérdőjelezte a Kisebbségi Hivatal jelenlegi felépítését, szükség van-e rá így, ilyen formában. Ön hogyan vélekedik erről?

– Nem szívesen beszélek erről a kérdésről. Nem, mintha nem lenne erről véleményem, hanem mert mindenki számára fontosabbnak tűnik e kérdés, mint a tartalmi problémák megítélése. Ugyanakkor számomra ez annak a jelzése, hogy az OCKÖ részéről van egy bizalmi válság a Kisebbségi Hivatal iránt, és azt hiszem, ez nem annak a jele, hogy az OCKÖ bele kívánna szólni, hogy a kormány hogyan határozza

meg a maga szerkezetét. Mindenesetre figyelmet érdemlő javaslat. Én – személy szerint – nem vagyok biztos abban, hogy egy szerkezeti átalakítás fogja megoldani a helyzetet. Lehet, hogy más módon kell ezt a kérdéskört megközelíteni, de a probléma fölvetését nem akadékoskodásnak látom. Annak persze nem örülök, hogy ez a médiában a tényleges jelentőségéhez képest lényegesen nagyobb súlyt és nagyobb szerepet kapott.

– Legutóbb szintén az OCKÖ részéről érte kritika a Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány működését.

– Ezt a kritikai észrevételt nem csak az OCKÖ tette meg, hanem más kisebbségek, és maga a kuratórium elnöke **dr. Hegyesiné Orsós Éva** is érzékeli, hogy a Nemzeti és Etnikai Közalapítvány működésében vannak döccenők, amiről önmagában véve nem a kuratórium tehet, hanem jobb lett volna a kisebbségi törvényben világosabban meghatározni az elveket. Illetőleg annyiban vonatkozik a kuratóriumra, hogy az elején talán jobb lett volna néhány dolgot világosan, koncepcionálisan tisztázni. Szerencsésnek tartom, hogy a Magyarországi Cigányokért Közalapítványnál a kuratórium elnöke nagyon világos koncepciót fogalmazott meg, amit a kuratórium tagjai egy vita során – némi korrekcióval ugyan, de – el is tudtak fogadni. A dolog lényegét abban látom, és a magam részéről azt fogom szorgalmazni, hogy legyenek világos szempontok a Nemzeti és Etnikai Közalapítványon belül. Egy bizonyos összeget fönnt kell tartani valamennyi kisebbséget

érintő célokra, mint mondjuk a valamennyi kisebbség számára fontos folyóiratra, vagy valamennyi kisebbséget érintő szociológiai felmérésekre. Ez így működik a határon túli magyarok támogatásával foglalkozó Illyés Közalapítványnál is.

Végezetül nagyon örülök, hogy megszólalhattam a Lungo Drom hasábjain. Olvasom, és színvonalasnak tartom a Lungo Dromot. Örülök, hogy ilyen színvonalas újságjai vannak a magyarországi cigányságnak.

– Köszönöm a beszélgetést!

Paksi Éva

Egy kitüntetés előzménye...

Egy képviselő kézfogása a rendőrpáncsnokkal

*Ritka kivétel, mikor a kitüntetés átadását nem kísérik irigy pillantások, kétkedő megjegyzések. Talán a mostani az az elismerés, amely mindenkinek csak örömet és jóérzést hozott. Kemény munka, áldozatkész helytállás, komoly politikai cselekvés és mindennapi feladatvállalás az, ami becsülettel kiérdemelte ezt a megtiszteltetést. Pest Megye Önkormányzata „Pest Megye Közbiztonságáért Díj” kitüntetést adományozta **Kökény Kálmánnak**, a közrend, a közlekedés fegyelme, a bűnmegelőzés terén végzett kiemelkedő munkájáért. Az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselője, megyei ügyvivő, ez év április 21-én vehette át – bensőséges ünnepség keretei között –, az oklevelet, az emléklapok és a jelvényt. A hosszú útról, amely idáig vezetett, így beszél:*

– Évente négy személyt javasolnak erre a kitüntetésre, s közülük az kapja meg, aki a legtöbb szavazatot elnyeri. Az előző esztendőben ezt **Kuncze Gábor** belügyminiszter kapta, így gondolhatja mindenki, milyen érzés volt, mikor az én nevemet mondta ki a bizottság. Több száz rendőr, képviselők, újságírók előtt vehettem át, Friesland, holland testvérváros emlékérmével együtt. Ez utóbbit csak az kaphatja meg, aki kiérdemelte a megyei kitüntetést is. Nem tagadom, hogy az idáig vezető út, az egész évi munka, a folyamatos szervezés könnyebb volt, mint meghatódás nélkül, annyi ember előtt átvenni ezt a megtisztelő elismerést. Az a kiépített kapcsolat, amely zökkenőmentessé tette a kisebbségi önkormányzatok és a rendőrség munkáját, tette lehetővé ennek az elismerésnek az odaítélését. Számomra ez így, az eddigi munkámnak, a kiválasztott útnak a helyességét igazolja és további feladatok elvégzésére készített. Folytatni kell tovább, ez mindannyiunk közös érdeke.

– Miként jött létre ez a kapcsolat és melyek a gyakorlati lépései ennek az együttműködésnek?

– Az OCKÖ valamint az Országos Rendőrfőkapitányság közös megállapodása értelmében alakítottam ki kapcsolatokat a Pest Megyei rendőrfőkapitánysággal. Sablonoktól mentes, valós együttműködés ez, amely közös érdekeken alapul. Lényege az, hogy miközben a cigánysággal megértetjük, a rendőr nem ellenség, hanem a törvény

őre, a rendőrökkel is tudatosítjuk, a másság természetes állapot. A cigányság nem kér különleges jogokat, de elvárja, egyenjogú állampolgárként kezeljék. Ne fordulhasson elő, hogy önértékelésben, becsületében megbántott emberek kerüljenek szembe a rendőrséggel, néhány magáról megelégedezett egyenruhás miatt. Legfontosabb tehát egymás megismerése, értékeink, szokásaink, kultúránk és gondolkodásmódunk elfogadása. Akkor könnyebb lesz az együttműködés cigányok és rendőrök, polgárok és a hatóság képviselői között. Meg kell érteni mindenkinek, a törvény betartása valamennyiünk közös kötelessége. A cigányság nem azonos néhány a közösségre is ártalmas, törvényeket nem tisztelő egyénnel, mint ahogy a rendőr sem általánosítható. Erről szól az együttműködésünk, a mindennapi munkánk, az a cselekvési program, melynek keretében folyamatos kapcsolatot építettünk ki.

– Milyen gyakorlati eredményei vannak ennek a munkának? Gondolom a kitüntetés elnyeréséhez ezek is szerepet játszottak.

– Az első közös program, ami valójában megalapozta az együttes tevékenységünket, az örkényi ünnepség volt. Itt az OCKÖ és a Pest Megyei Rendőrfőkapitányság közösen szervezte meg egész napos fesztiválját. A közlekedési vetélkedő, a játék, a céllövészet, a labdarúgómérkőzés mind azt a célt szolgálta, hogy az ottani sajnálatosan feszült hangulat oldódjék. A lovasparádé,

Kökény Kálmán

az autók, fegyverek, jelvények bemutatása, a gyerekek önfeladati részvétele megtette hatását. Az emberek megértették, bármilyen megoldás csak együttesen képzelhető el. De így történt ez a többi helyen is. A Bűnmegelőzési Osztály munkatársával együtt, közösen látogattuk meg a problémás helyeket – Cegléd, Nagykáta, Kiskőrös –, beszélgettünk az emberekkel, kivizsgáltuk az eseteket, kerestük a megoldást. Nyilvános vitafórumokat szerveztünk, ahol megpróbáltam ráébreszteni a rendőrséget arra, hogy a másságot el kell fogadni, együtt kell vele élni. Nem megkülönböztetésre van szükség, hanem megértésre. Ne állítsanak fel szigorúbb követelményeket a cigánysággal szemben, de ne is riadjanak vissza a törvény betartásától. És ezt értettem meg a cigány lakossággal is. Úgy tűnik eredménytelennel, hiszen jelentős mértékben csökkent az ilyen és ehhez hasonló eredetű konfliktusok száma választókeretemben.

– Még megérjük, hogy a rendőri szakma nem riasztó, hanem vonzó lesz a cigány fiatalok számára. Elképzelhető ez?

– Ma már elmondhatom, több fiatalot sikerült rendőri pályára irányítanom és lehetőséget kaptam arra is, hogy néhány tehetséges, megfelelő iskolai végzettséggel rendelkező, becsületes fiatal

„Pest Megye Közbiztonságáért” díj

felvételt nyerjen a tiszti főiskolára. Aki csak egy kicsit is belegondol, milyen hatalmas és csodálatos eredmény lenne ez, érezheti hasznosságát munkáknak. Ez annál is fontosabb, mert a fiatalok mindig is közel álltak hozzám. A nagykaiti diszkóbalesetek okainak felszámolásában is ez segített. Beszéltünk a

diszkósokkal, elértük, hogy zárás előtt újra és újra felhívták a szórakozók figyelmét a balesetmentes közlekedésre, az óvatosságra. Minden bizonnyal ennek is köszönhető, hogy a balesetek száma komoly mértékben lecsökkent. Ezek olyan eredmények, melyre úgy érzem, nemcsak én lehetek büszke.

– Nem élnek vissza néhányan ezzel a segítőkészségével? Nem próbálkoztak a tények elferdítésével, a befolyásolással?

– Sajnos, előfordultak próbálkozások. Nem vagyunk egyformák, mindenféle felfogás létezik, közöttük olyan is, amelyik megkísérli szépíteni a történeteket. Az én módszerem viszont egyszerű és követhető. Minden esetben meghallgattam a másik felet is. Ha lehetett, összehoztam őket, vitatkoznak, kapjanak össze, derüljön ki az igazság. Soha nem fogadtam el megfelelőbbé tehető véleményeket, kinyilatkoztatott igazságokat. Mindig a tények és a valóság érdekelt. Talán ennek is szerepe volt abban, hogy ez a megtisztelő kitüntetés nekem jutott.

– Megkapta a bűnmegelőzésért, a biztonságos közlekedésért az elismerést. Ezek után már nem lehet lámpa nélküli kerékpáron közlekedni!

– Autóm, kerékpárom rendben van, alkoholt soha nem iszom, feleségem pedig szigorú asszony. Nekem könnyű törvénytisztelő polgárnak lennem.

Cs. B.

Fotó: Paksi Éva

Az örkényi ünnepség

„NEM A POFONOKRA, HANEM A RINGATÁSRA KELL EMLÉKEZNEM”

Már jó félórája megkezdődött a nagyteremben
a cigány hagyományörző csoportok műsora,
de én a tárlat ünnepélyes megnyitása után sem tudok
elszakadni a szepetneki ÁMK galériájában
az egyszerűen kasírozott képektől.

Az olajfestményekről bibliai arcok néznek le rám,
az ezerszínű akvarellek a tavaszt varázsolják körém,
a szemközti falon néhány rajzon elfeledett,
régii életforma bukkan elő. Naív őszinteség sugárzik
az érzékelhetően erős belső indíttatásból
megkomponált alakokról, a túlfűtött tekintetek,
a harsány színek valami ősi,
folklorisztikus világot idéznek.

Még fülembe csengenek **Sztojko Ilona** cigány pedagógus író szavai, aki egy tv-interjú kapcsán éppen az imént fejtegette, hogy miért is van szüksége a cigányságnak saját költőre, festőre..., mit jelenthet, ha saját véreire nézhet fel. A szomorú szemű festő, **Ferkovics József** az előbb még itt fogadta a gratulációkat, de elragadták a helyi cigányok, mert hát aki ilyen képeket fest, az más, az több, de mégiscsak közülük való, híres ember.

A már régóta esedékes beszélgetésre így aztán néhány nappal később, a festőművész egyszerűen berendezett lakásában kerítünk sort. Szerencsére a lakás főbérleti – vezet körül Ferkovics József –, s a két szoba közül az egyiket műteremként lehet használni. A falnak támasztva mindenfelé képek, többnyire kasírozatlanul, a nagy asztalon félbehagyva egy érettségiző osztály tablója. Hiába! Kell a pénz!

– **Mióta van lehetősége kiállításon megmutatkozni?** - terelem a beszélgetést a néhány nappal ezelőtti tárlatra.

– Ha leszámítjuk az iskoláskori sok pályázatot, amelyeken elindultam és általában nyertem, akkor 1991 elejétől datálódik az önállóan, vagy művészi közösségben rendezett

kiállításaim sora. Mióta az eszemet tudom, én mindig rajzoltam, festettem, de tulajdonképpen az utóbbi évtized az, amikor kimondva is festőnek érezhetem magamat. Nem csupán egy cigánynak, aki festetet. Igazán elmondhatom, hogy itt, Nagykanizsán, a művészi berkekben, igen jó a légkör, a Kani-zsai Képzőművészek Egyesülete hamar befogadott. Az én képeim is mindig ott vannak, ahol a helyi képzőművészek kiállítanak, így legközelebb a Millecentenáriumú Megyei Kiállításon fogok szerepelni. Számomra nincs egyedüli üdvöztető forma, vagy technika, legyen az olaj, tempera, tus, grafika, mindegyikben otthon vagyok. Ha lennének hozzá eszközeim, akkor én nagyon szívesen foglalkoznék még rézkarccal is. S hogy mi a legkedvesebb témám? Az ember és a természet. Képeimmel lassan megismerkednek az érdeklődők, itt-ott sikerül eladnom is. Nem könnyen, de meg tudok belőle élni. Igen nagy problémám a keret, ezért aztán többnyire enélkül tudom csak kiállítani a munkáimat.

– **Egy kicsit szomorú lettem a képeimtől. A meggyötört tekintetű Krisztusoktól, a szomorú cigány emberektől. Valahogy ezekben a**

szemekben ugyanazt látom, mint-ha Ferkovics József szemében mélyednék el.

– Pedig alapjában véve nem mondhatom magamat szomorúnak. Korán meg kellett tanulnom, hogy a pici jónak is lehet örülni, hogy a nevelőotthonban a karácsonyra kapott festék nagy ajándék, hogy igaz művésszé a sanyarú évek érlelik igazán az embert. Ha nem akartam üres rajzoló lenni, akkor áldozatot kellett hoznom, s nem a pofonokra, hanem a ringatásra kell mindig emlékezni. Mint a helyi kisebbségi önkormányzat tagja látom, hogy nálunk is széthúz a mezőny. Az alsó rétegeket szinte nem lehet megmozdítani, a fölültre kerültek között meg sok van, aki meg akarja tagadni, hogy honnan jött. Én nem tudok felejteni, nem akarok homályos tükörbe nézni. Sokan kérdezik tőlem, hogy miért ez a sok bibliai arc? Csak azt tudom felelni, hogy hatalmas a vágy bennem, hogy megismerjem, milyen is az ember. Nekem Jézus a tökéletes ember, s van ilyen tökéletesség. Rengeteget olvasok, filozófikus műveket is, s ezekben a könyvekben azt kutatom, hogy a szeretet vajon mennyire tudja közelebb vinni az embereket egymáshoz, cigányt a cigányhoz, de főképp a cigányokat a magyarokhoz, merthát nem csökken a rasszizmus.

– **Ahhoz, hogy az ember szeretetet tudjon adni, szeretetet kellett kapnia. Egy nevelőotthonban felnövő cigány gyereknek ugye nem lehetett könnyű élete.**

– Lelkileg túléltem én a „lágerfegyelmet” is, ahol kicsi gyerekként nem tudtam, hogy miért vernek. Nem élhettem úgy az életemet, hogy mindig arra gondoljak, cigánynak születtem, tehát hátrányos helyzetű lettem. Pedig még a honvédségnél is a rövidebbet húztam, hiszen az egyik éleslövészet alkalomával az eltévedt golyó pont az én

tüdőmet szakította át. Ma már szinte mosolyogtató, de 1976-ban az egész fiúosztályt vajúrtanulónak irányították. Ha bírta, ha akarta, ha nem. Én nemcsak ezekből az élményekből építkezem, de az igaz, hogy az emberi feltöltődéshez a rossz élmények is hozzájárulnak. Rengeteg szeretetet is kaptam, kezdve a galambokon élő nagyanyámat, aki öt éves koromig nevelt. Sajnos, szívbeteget volt, nem maradhattam nála. Vagy szólhatnék az ottani plébánosról, aki könyvet, ceruzát nyomott a kezembe. **Nagy Istvánné** letenyei iparművész felnyitotta a szememet a tanulás, a képzés fontosságára, a komlói bányászok meg munkaerkölcsre, emberségre neveltek. **Leitner Sándor** az elit pécsi képzőművészeti gimnáziumban egyengette az életemet. A tudósspecialisták is, nem egyszerűen megoperáltak, hanem beszélgettek velem, kíváncsiak voltak a jellememre, a kibontakozó tehetségemre. Vagy szólhatnék **Fátyol Tivadarról** a Roma Kulturális Szövetség elnökhelyetteséről, ugyanúgy a Romano Nyevi-

pe körül szerveződő emberséges kis körre, **Rostás-Farkas Gyurira**, **Farkas Pál** főszerkesztőre, **Nagy Gusztira**, **Péli Tamásra**. Sok jó barátot szereztem, amikor a lap illusztrátora voltam. Végül nem hagyhatom ki a jelenlegi közegemet sem, a Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzatot és a kanizsai képzőművészeket sem.

– **Érzem, az emberi tartalékából bőven futja a következő évekre is.**

– Végtelenül tisztellem azokat, akik hinni mernek, akik hinni tudnak. Az emberben, a tehetségben, a baráti segítségben, a cigányság felemelkedésében. Én festeni szeretnék, a világot bemutatni úgy, ahogy én látom. Mindenhová elmegyek, ahová hívnak, ahol segíthetek, ahol Ferkovics József cigány festőként bemutatkozhatok.

Büki Erzsébet

Nemzetiségi kisebbségek Magyarországon

„..., mert egy nyelvű és egy szokású ország gyenge és romlandó”

(Szent István királynak intelmei)

1996. április 27-30. között a Budapesti Kongresszusi Központban Nemzetiségi Kisebbségek Magyarországon címmel Nemzetközi Könyvfesztivállal egybekötött kiállítást rendeztek, melynek keretében április 28.-án vasárnap 10 órai kezdettel a Kongresszusi Központ Pálma termében Barátság délelőtti tartották.

A programot **Dr. Hegyesiné Orsós Éva** a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke nyitotta meg, majd a hazai kisebbségek mutatták be most megjelent könyveiket.

A lengyel, román, szerb költők mellett a cigányság részéről **Rostás-Farkas György**, **Rostás-Farkas Tímea** és **Ruva-Farkas Pál** olvasott fel írásaiból. Ezen kívül előadást hallhattunk a görög és az örmény könyvkiadás történetéről.

Lilla

Ferkovics József: Hegyi beszéd

Fotó: Szerdahelyi Rita (Fotó Pont)

TAVASZI KÉPEK ÓZDRÓL

*Ha egy városban egyik napról a másikra
húszezer ember válik munkanélkülivé,
és ennek a számottevő része cigány származású,
ha a nélkülözés már azzal jár, hogy a gyerekeket
a fertőző osztályra szállítja a mentő,
mert a kukából kiszedett kenyér penészes volt,
akkor csak Isten kegyelme az, ami ki tudja hozni
ezeket az embereket a sötét alagútból.
Na persze ebben hinni elég nehézkessé válik, amikor
a másik oldal ilyen kegyetlen bélyeget nyomott
az életükre. Ennek eldöntése azonban már
nem emberi feladat.*

Ózd városában két cigánytelep van, a Hétesi és a Kiserdőaljai. A gyönyörű hegyek között leltünk rá a Hétesire, amin, mintha háborús gépek mentek volna keresztül, és az újjáéledés még csak távoli illúzió lenne. Egy külön világ, ahol az emberek úgy tódnak ki kunyhóikból, mint a darazsak egy idegen közelségtől, sok-sok fullánkot eresztve, vagy legalábbis mindig készen állva a védekezésre. Ez érthető is talán egy olyan környéken, ahol az utcán két-három alkalommal „sétál” végig a rohamrendőrségi autó, mert a verekedések szinte mindennaposak.

Mindenütt az éhezés, a kilátástalanság, amit a meddőhányón a kitermelt vas eladásával próbálnak csillapítani, két forintos kilónkénti áron. A felnőttek mellett az iskolapadba való gyerekekkel, akik szüleiknek segítenek, vagy éppen csak állnak ártatlanul pislogva a kilátástalan jövő felé. A szülők arca verejtékezik, az idegenek érkezése feszültséget kelt, de azért beszélnek, panaszkodnak a polgármesteri hivatalra, a kisebbségi önkormányzatra. Utazásunk során velünk tartott **Raduly József** az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat alelnöke is, aki elmondta, hogy a kisebbségi önkormányzat

sajnos még nagyon gyerekcipőben jár és maga a megalakulás is jelentős előrelépés a magyarországi cigányság életében.

Seres Gézától az ózdi romák egyesületének elnökétől megtudtuk, hogy a meddőhányón lévő területet, ahol vasat próbálnak felszínre hozni, rengeteg talpalás után sikerült megkapni:

– A Meteor Kft. igazgatósága hozzájárult ahhoz, hogy ezen a területen legálisan kitermelhessék a vasat a cigányok és értékesítsék. A törni való nagyobb darabokat vissza vásárolja tőlünk, ezzel nagyon sokat segít rajtunk. Sajnos, másból nem tudunk megélni. Sokan még munkanélkülit sem kapnak, csak a családipótlékból élnek. Van olyan személy is aki egy fillért sem kap és nap mint nap innen keresi ki a kenyérre való ötszáz forintot, sőt hétvégén, ha nem tudják leadni a vasat elmegy és kukázik, kiveszi a nagyobb darab kenyeret, beáztatja, becsavarja törölközőbe és azt eszi meg. Inkább ezt csinálják, mint rabolni menjenek. Dolgoznának ők, de nincs mit. Több mint hét évig dolgoztam én is, és tudom, hogy ha nagy gépekkel dolgoznának, fel tudnák tűrni és több család tudna megélni belőle.

Dr. Ata Abu Kamal az ózdi kórház szülész-nőgyógyásza szociális felmérésekkel is foglalkozik, s mint ilyen, kissé más oldalról megközelítve szólt az emberekhez:

– Tudom, hogy nagyon fontos és nagyon nehéz a gyerekek ellátása, még is azt kell mondanom, hogy nem csak ebből áll az élet. A gyerekeknek iskolába kell járniuk, nem szabad itt leragadniuk. Taníttatni kell őket, hogy rájuk ne ilyen jövő várjon. Régen a kohászatnál belenyugodtak ebbe a helyzetbe. Dolgoztak, pénzt kaptak, hazamentek és kész, most meg itt állnak munka nélkül, mert még diplomával rendelkezőket is elbocsátanak. Ezen kívül fontos a családtervezés is, hiszen ha mondjuk csak kettő gyerek van, jobban adott a lehetőség, hogy iskolába járassák őket. Sajnos, a cigányság van a leghátrányosabb helyzetben, ezért kell még jobban odafigyelni ezekre a dolgokra. Törekedni kell a családoknak, hiszen a gyerekek olyan mint a virág, öntözni kell, hogy nőjjen.

Seres Géza visszatérve a kohászatra így reagált az elmondottakra:

– Abban a rendszerben az volt, hogy az ember ledolgozta a nyolc órát, volt mit enni a családjának, ezt látta a gyerek is, de most mit lát? Hogy tanuljon az a gyerek, amikor az osztálytársának duplán vajás kenyér jut, neki meg száraz kenyér héja sem? Hogy engedje a szülő iskolába, amikor már ő is reggel öt óraker idejön a meddőhányóra, hogy meg legyen a betevő falatja. Először is munkát kellene teremteni, utána tudnák elengedni a gyerekeket az iskolába és ez nem attól függ, hogy hány gyerek van, mert tudok olyan példát is ahol két gyerek van és szétment az egyiknek a cipője. Két napig nem ettek, hogy tudjanák újat venni.

A telepre leérve ha lehet, még nyomorúságosabb a kép. A házsorok mellett pici gyermekekkel sétálnak az asszonyok, feltűnnek a tizenégy-tizenöt éves forma lányok is nagy has-sal, várandósan. Be-bekukkantva a lakásokba valóban élő a „házfalokról lecsorgó fájdalom”. A gyermekek soványka teste árnyékként szalad a lyukas, pöttyös labda után.

Kis Pál és családja egyetlen szobában él:

– A feleségem és én le vagyunk százalékolva. Nyolc gyermekünk van, de abból már férjhez mentek, megnősültek. A KGV-nél dolgoztam, de a vesém miatt leszázalékoltak. Az én nyugdíjam kilencezer háromszáz, a családi pótlék tizenhatszáz forint. Ebből élünk. Dolgoztam közhasznú munkán, de már nem bírom, mert nagyon beteg vagyok.

Bókos Jánosné vékony, idős néni. Elmeséli, hogy a vendéglátásban dol-

gozott az első gyermeke megszületéséig. Tizenegy gyereket szült, de ebből már csak nyolc él. A férje negyven évig dolgozott a kohászatban és nyolcezer-négyszáz forint kiemelt nyudíjat kap, a néinek kilencezer-négyszáz forint a jövedelme.

– Napról-napra nem eszünk – mondja a néni. – Gyógyszereket szedek, ami előtt enni kellene, de nincs mit, ezért kiutések jönnek rajtam. Már egy kanna vizet sem tudok felemelni.

A helyzet a Kiserdő-aljai telepen sem jobb. Itt nem csak szociális problémákkal találkozunk, ahogy azt **Berki Zoltán** történetéből megtudtuk.

– Kimentem a meddőhányóra és megverték úgy, hogy eltört az állam. Ennek már három éve, és azóta se történt semmi előrelépés ez ügyben. A bőrféjű támadások ellen is fellázdadtunk és megbüntettek bennünket, de nem bírtuk kifizetni, ezért hetek óta nem merek kimozdulni a telepről.

Ugyanezen a cigánysoron működik az Ózdi Romák Érdekvédelmi Szervezetének irodája és a Munkanélküliekért Alapítvány. Az alapítvány elnöke **Győri András**.

– Egy családsegítő házat működtetünk a munkanélküliek számára. Munkaerő kiközvetítéssel, belföldi munkával, jogsegélyszolgálatlalt foglalkozunk. Célunk az, hogy az itt élő munkanélkülieken segíteni tudjunk ingyenes szolgáltatásainkkal. Tavaly októberben négyezer-hatszáz csomagot osztottunk szét az önkormányzattal együtt, ez évben, ha sikerül ruhákat próbálunk adni. Pályázatokat indítunk bedolgozásokra, pl. seprűkötés és eh-

hez hasonlók. Sajnos, hiába minden erőfeszítés, az itteni cigányok elégedetlenek. Nem lehetnek azok, amikor diplomás emberek is munkanélkül vannak.

Este öt óraker cigány fórumot tartottak, ahol telt ház várta a beszélgetést. Talán a feszültségek feloldására **Balogh Rudolf** és népi zenekara nyitotta meg a fórumot, majd **Bokros Sándor** adott képet a helyi munkanélküliek helyzetéről.

Ezt követően beszélt **Nyerges Tibor** családsegítő illetve **Rontó József**, aki az oktatásról tartott előadást.

Beszámolót hallhattunk Kótai Aladártól a helyi kisebbségi önkormányzat éves munkájáról. A nehézségeket elismerve kihangsúlyozta a civil szervezetekkel és az önkormányzattal való jó kapcsolatot, ezért anyagi támogatásokban is megnyilvánul. Ezen kívül fontosnak tartja a cigány vezetők építő jellegű politizálását.

Raduly József elnök úr látva a kaotikus állapotokat, ígéretet tett arra, hogy lehetőségeihez mérten anyagilag is maximális segítséget nyújt.

Kozák János a lakásépítési koncepciókról beszélt, melynek célja a három, vagy több gyermekes, hátrányos helyzetű családoknak való házépítés. Kérdések hangzottak el a Berkenye (fehér házak) jövőjéről, melyek életveszélyesek. Kozák ezek felújítására is ígéretet tett.

A négy és fél órás fórum feszültségmentesen zajlott le és talán a reménység szikrájával tértek haza Kiserdőaljai, Hétesí otthonaikba az emberek.

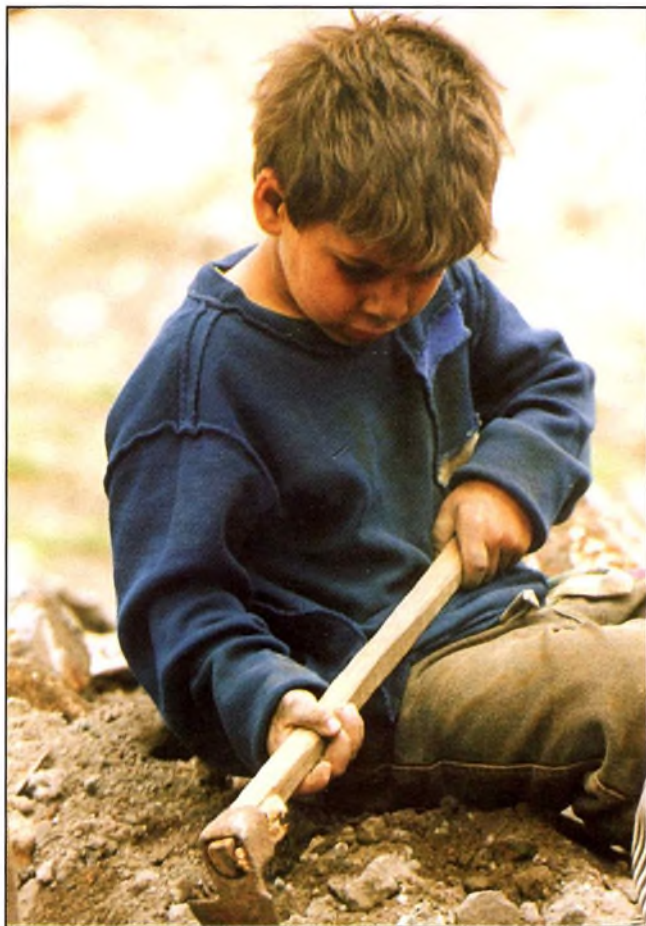
LILLA

020 - '96

HOGY CSILLOGJANAK

Interjú Farkas Zoltánnéval, a „Barna Gyöngyök” gyermek néptánc-csoport vezetőjével

A hagyományörzés értékmentés, amelyet ebben az Ember számára kiszabott rövid, irreverzibilis időben szinte elháríthatatlan kötelessége mindazoknak az avatottaknak elvégezni, aki valamely, talán csak gondatlanságból „halálraitelt” folklórműfajban bizonyossághordozóknak érezhetik, tudhatják magukat. Nem a leghálásabb kötelességvállalás ez, hiszen a gyakran változó korok és ízlések szinte futószalagon termelik ki magukból a tiszavirág-életű apostolokat, akik ha erkölcsileg nem is mindig huszonnégy karátos, gazdaságilag viszont mindig megfontolt szempontjaik elefántcsonttoronyából hirdetik példanélküliségüket.

A roma népzene, a roma néptánc – amelyet már annyian és annyiszor próbáltak nehézkesen haladó gályáik vitorláiba fogni törtető hatásvadászok – ismét reneszánszát éli. Az eredeti, a romák kromoszómáiban, génjeiben élő, gyakran talán idegenül is ható melódia – és mozgásmotívumok valójában csak a legutóbbi időkben kezdenek a maguk csodálatos valódiságában lelket és teret hódítani. Bennük egyértelműen tetten érhető ennek az évszázadok során át háttérbeszorított népnek az érzelmi, gondolati és hiedelemvilága, dalaik, táncaik segítségével ők azok, akik elmondhatják mindazt, amit eddig csak tévesen tudhattunk, illetve amit a központilag irányított információk ideológusai „nagyvonalúan” elhallgattak előlünk.

– Amikor 53 évvel ezelőtt a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Győrkeében megszülettem, illetve azt követően már legkorábbi gyermekkoromban is olyan körülmények között nyiladozott az elmém, amely minden elszánt hagyományápoló számára „álmai netovább”-ját jelenthette volna – mesél indítatásáról Farkas Zoltánné, a karcagi „Barna Gyöngyök” gyermeknéptánc-csoport vezetője. Az északi külvárosban lévő családi házához ragasztott,

kissé túlfutótt melléképületében beszélgetünk, miközben tízpercenként jönnek a „jó cigányok” tanácsért, egy-egy cigarettaért, vagy csak úgy, kíváncsiságból. Hiszen példátlanul különleges, ritka dolog, hogy újságíró látogatja meg őket, ezért is elképesztően imponál nekik, hogy a szinte leküzdhetetlennek látszó sártengert semmibe véve, közéjük verekedtem magam. És ennek híre szalad...

Öt éves koromban már színpadon szerepeltem, hála **Bódi Mihálynénak**, aki bennem, az eleven, örökmozgó kislányban látott valamit. Felkarolt, és az általa vezetett és irányított néptánc-csoport tagjai közé sorolt. Talán innen datálódik a néptánc iránti rajongásom, bár az ott, és akkor tanultak még nem cigánytáncok voltak.

Tizenkét éves koromban léptem először eredetinek ítéltető, cigánytánc motívumokat is ötvöző produkcióval közönség elé. Akkoriban az én publikumom nem a művelődési házak kényelmes, plüssszuátú ülésén szórakoztatta magát, inkább csak családi összejöveteleken, és az igen gyakran megismételt magyar és cigány bálók felhevült, kicsit mindig részeg mulatóiból verbuválódott. Mennyire szerettem azt az őszinteséget, ami belőlük képmutatás nélkül sugárzott felém!

Farkas Zoltánné

Később férjhez mentem, és született öt gyermekem. Elmondhatom, megrángatózott az élet. Az öt gyermek nevelésének érdekében (hiszen meglehetősen szerény volt a családjunk jövedelme) dolgoztam Pesten az építőiparban, az ÁFÉSZ-nél, voltam általános iskolában hivatalsegéd, majd 1992-ben, már mint kórházi alkalmazott, leszázalékoltak.

– Ha jól tudom, e nagyívű és meglehetősen szélsőséges kenyérkeresőpályák mellett, illetve ezek terhei alatt roskadozva sem lett hűtlen a tánchoz.

– Ez valóban így van. Főleg azokra az évekre vált ez igazán karakteressé, amikor itt Karcagon, a Zádor úti Általános Iskolában dolgoztam. Az akkori igazgatónő, **Czinege Gyuláné** maximálisan támogatja az elképzeléseimet, és amikor 1983-ban Ignác fiam KISZ alapszervezetet alapított, egyúttal meg is teremtdődött az első önálló csoportom magja. Persze,

Három gyöngy...

ők már mindannyian felnőttek, családot alapítottak. Mindenesetre az a harminc fős társaság végleg elkötelezett a gyermek tánc mellett, és ma ötvenhárom esztendő fővel is azt vallom, hogy velük kell, velük érdemes igazán foglalkozni.

1985-től 1990-ig aktív tanácsstag voltam. Talán ez a körülmény is hozzásegített bennünket ahhoz, hogy számunkra is kitáguljon a világ. Akkoriban már konkrét felkéréseknek tettünk eleget. Így alakulhatott tehát, hogy felléphettünk a karcagi Déryné Művelődési Házban, az akkori Úttörőházban, Szociális Otthonokban, a szolnoki GYIVI-ben, és általában minden olyan pirosbetűs állami ünnepen, ahol a szervezők színesíteni kívánták a műsor-programjaikat.

– „A puding próbája az evés” tartja az angol mondás. Tehát mennyire váltak tradícióvá ezek a fellépések, illetve adóttak-e azok az eszközfeltételek, fellépőruhák, amelyek egy-egy látványos táncblokk előadását kötelességszerűen támogatni hivatottak?

– Ahogy mondani szokták, készültem erre a kérdésre. Sajnos, folyton anyagi gondokkal küszködünk. Valami mindig hiányzik. A próbákat itt nálam, ebben a viszonylag szűk helyiségben bonyolítjuk le. Élettársamnak, Mihácsi Lajosnak a megértő türelmén túl, bizony jövedelmének egy jelentős hányada is a gyermekek örömeinek megadására fordítódik. Ketten élünk 15 000 forintból, így csak a legszerényebb szinten tudunk ajándékokkal kedveskedni a gyerekeknek.

Legutóbb igen nagy öröm ért bennünket, hiszen **Farkas Flórián**, a „Lungo Drom” elnöke és a szolnoki Polgármesteri Hivatal is megsegített bennünket anyagiilag, illetve a Déryné Művelődési Ház igazgatónője, **Tóth Erzsébet** lehetőséget biztosított, hogy jelentősebb fellépéseink előtt az intézményben próbálhassunk.

Anyagi ellehetetlenülésünkre jellemző tény, hogy arra az egyetlen szál gitárra,

amellyel a „Barna Gyöngyök” táncscsoport rendelkezik, képtelenek vagyunk vásárolni egy gamitúra húrt. Bár fiatal, tehetséges zenészeink lennének, hangszerek híján fellépéseinkkor magnó szolgáltatja a zenét. Persze a hangfalakat ezekben az esetekben is nélkülözni kényyszerülünk. Ezek a negatív körülmények nagymértékben rontják a produkciók összehátását.

– Ön, önök azonban mégsem adják fel. Vajon miből táplálkozik ez a példértékű megszállottság?

– A gyermek- és a táncszeretet ötvözte az, ami soha nem kedvetleníthet el. Hiszen, mint említettem, én magam is öt gyermeket neveltem fel, de valójában a körém csoportosult fiatalok minden tagját magaménak tekintettem és tekintem. Ezt ők megérik, mint ahogy megérik talán azt a tehetetlenséget is, ami hiábavaló erőfeszítéseim végeredménye. Közöttük sohasem ér kudarc. Csak értük. De ők toleránsak. Bizony, sok esetben tole-

ránsabbak, mint a felnőttek. Csodákban hívők. Ragaszkodók. Gyerekek. Ezért is igyekszem új és újabb fellépési lehetőségeket keresni, és találni számukra, hiszen a nyilvánosság előtti önmegmutatás semmihez sem hasonlítható sikerélményekhez segítheti őket. De ez a továbbélés egyik alapfeltétele is.

Az újságíró megjegyzése:

Él Karcagon egy ötvenhárom éves aszszony, aki közel három és fél évtizede a tudatos hagyományörzés és hagyományápolás megszállottja, és aki példátlan tempóban elridegülő világunkban nagyon magára maradt álmaival. Magára maradt álmaival, és azzal a közel harminc fiatallal, gyermekkel, akik játékaikat a próbák izzasztó, veritékszagú világával cserélték fel. Nem kérnek, nem követelőznek. Dolgoznak.

Dolgoznak és reménykednek. Segítségben. Hiszen a remény örök...

Rab Imre

... és még több.

R A B I C A

Ilyenkor szerette igazán az erdőt. Ilyenkor érezte, hogy olyan igazán egy vele, mint az a dallamtalanul szürke élet, amivel megszületésének pillanata óta kénytelen volt azonosulni. Mert soha és sehogy sem tudta elfogadni a köréje szétriasztahatatlanul összecsuportosult fakó hétköznapi makacs szürkeségét. Lélektelen környezetben élt. A telep nyüzsgő sokaságában is egyedül. Magányosan. És a magány a Lélek tébolydája.

Rabica (Fecske) már tizenéves volt, és mindig mosolygott. „Háborodott” – mondták ki rá a szentenciát a gyorsan ítélező romák, amikor az amúgy derékig leomló hollófekete hajába vékony zöld szalagot fonva elindult az erdők-mezők mások számára megfeythetetlen titkosításaira rácsodálkozni. Magagyártotta versekkel kedveskedett a nyári, királykék ég alatt pazar pompáját felmutató, elérhetetlennek látszó mindenségnek, és képzelete a valóságos világgal olyan szívszorítóan keserédes melódiákká kristályosodott össze, mint a haldokló vadmadaraknak az életben végtelenségig reménykedő szívdobbanásai.

„Harmatot dajkál tarkaszoknyám széle, millió arany tippanszál a fény. Fekete arcom lágyan cirógatva megvigasztal, tündöklök rám az ég...” imádkozta Rabica, amint a tág-ölű, mélyzöld tölgyes kacskaringós vadcsapása in egyre beljebb lépdelt a tettenérhető céltalanság ígézetébe. Körülötte törékeny életű pillangók, furcsa dallamokat duruzsoló fényes bogarak röpdöstek, míg az évszázados fák ágain tarka tollú, vagy éppen méltóságteljes feketébe vagy elomló szürkébe öltözött gyermekökölnyi vadmadarak cikkantak lelkesülten. Néha távolabb egy-egy őz vagy más, nem látható félénk állat csörtetett az erdő aljnövényzetében, de a kéttényrnyi, napsütéses tisztásokon gyöngyszemű gyíkok napfürdőztek gondtalanul.

„Elérhető a csoda.

Zöld-arany lélegzetük lehelik rám
a fák,

Itt minden érthetően egyszerű.

Titoktalanná vetkőzött a nyár.”

Átszellemült meglepéssel memorizálta Rabica ezeket a magaköltött versezeteket. Napfénytáncoltató, fekete haján kívül ezekre volt a legbüszkébb. Rímekbe szedett gondolatai közül néhányat egy-egy tanulékonyabb telepíroma is elsajátított, és amikor gúnyos-frivolán jelenlétében szavalni kezdtek, a lány szívalakú arca köré aurát vont a megmagyarázhatatlan szégyenkezés. Restelte, hogy ő más, mint a többiek, és azt is, hogy valami olyasféle dolgot tud, amire környezetében senki más nem képes. Így azután csak titokban gyűjtötte melódiákba a sorokat, melyek a kereső képzelet hívására engedelmesen gyöngyöztek elő tudata legmélyéről.

...Az erdő élővilágának megszokott, természetes zsongását, most élesen sívalkodó fűrészek és garázda fejszecsapások torpedói szaggatták szét. Rabica, a tizenéves cigány lány, a kamaszokra jellemző kíváncsisággal indult felfedezni e fülének egyáltalán nem tetsző zaj eredetét. Tudta, érezte, hogy pusztítják a fákat, de arról is meg volt győződve, hogy semmit sem tehet az érdekükben.

„Talán néhány madártojást megmenthetek” gondolta, miközben megszorozta lépteit a zaj forrásának irányába. Hosszú, földig érő, tarka szoknyáját térdei fölé emelte, és felnőttéscéltudatossággal indult beváltani elképzelését.

A legszebb tartású fák közül már tucatnyi hevert élettelenül a földön, amikor a lány megpillantotta azt a négy hatalmas termetű erdei embert, akik szerszámaikat félredobva, egy borosüveget kínálgattak egymás között körbe-körbe. Mély, mohó kortyokban nyeldesték az üveg tartalmát, és láthatóan már igen vidáman érezték magukat egymás társaságában.

– Hát te kiféle vagy, tündérem? – böföntett egyet az egyik borotvátalan alak, akinek balkezén csak három ujj dísztelenkedett, amint a lány kilépett a frissen letarolt tisztásra.

– Rabica vagyok – mondta az, s már indult is, a madárfészekben esett pusztítást megtekinteni. A földön heve-

rő fák ágait gondosan kerülgetve a lábközépig érő füvet pásztázta tekintetével. Szabályos arcára furcsa fényarabeszkeket mintáztak a nap beeső sugarai, s ettől olyan álomszerű jelenséggé változott, hogy az erdei emberek pillanatokig megigézetten ámuldozták gondolatait.

Az egyik, egy elhajítanivaló kajla kalapot viselő atyafi, aki vélhetőleg a társaság vezetője lehetett, hahotázva szólalt meg:

– Mit keresel itt, húgom? Csak nem a szeretődöt, a Gazsit?

– Nincs semmilyen Gazsi – vágott vissza a lány. – Ha nagyon tudni akarja, madártojásokat. Majd elviszem innen egy csendes helyre, ahol az anyjuk rájuk akadhat. Mert itt csak elpusztulnak.

– Né’ mán, Janó, csak nem bolond ez a lány? – törölgette bajszát egy máléképű, aki olyan festőien rongyos volt, mintha ruházatát madárijesztőkről lopkodta volna össze. – Hibázik ebben a lélek – tette még hozzá.

– Ne pofázz, kisleány! – mondta a főnökforma az ágrólszakadt, legalább hatvanévesnek látszó emberutánzatnak. – Ez magasabb számtan a takarmánytök lopásnál.

A rendreutasított a vállai közé húzta a nyakát, és olyan elkeseredetten pislogott cimboráira, mint akinek nem szel az orra.

– Húgom – fordult most a munkavezető Rabicához –, aztán táncolni tudsz-e? Mert ha igen, és táncolsz is nekünk egy lelkeset, akkor ez mind a tiéd.

Ezzel hosszú, komótos léptekkel az egyik öreg fa tövéhez ballagott, és lehajolva kétmaréknyi kisebb-nagyobb madártojást mutatott fel a lánynak.

– Na...? – nézett rá várakozón.

– Rajtad áll, mert el is ejthetem őket...

– Tudja, bácsi, én nem nagyon tudok táncolni – emelte fel csiborszemét a lány. – A nővérem, Klári, az igen. Ő még az eleven parázson is végig tud lépkedni...

– Ahogy akarod – mondta a kajla kalapos, s azzal egyesével a fa durva törzséhez koccantotta a tojásokat.

– Ne...! – tiltakozott Rabica. – Ne! Inkább megpróbálom.

– Lássuk a medvét! – élénkült fel egy kecskefejű, sihederforma fickó, aki eddig csak csendes szemlélője volt az eseménynek.

Kissé távolabb a parasztszekérből kifogott lovak hersegették az illatos erdei szénát, és mint az amolyan érdeklődő, lelkes állatokhoz illik, ők is abba-hagyták a mértéktelennek látszó táplálkozást, és az örvendő társaság felé fordultak.

Az erdei munkások szűk kört formáltak a lány köré, aki lehajolva a térdei fölött csomóra kötötte szoknyája szélét, hogy ne akadályozza a mozgásban, majd lassán ringatni kezdte erősen nőiesedő lánytestét. A mozdulatokhoz valami ismeretlen melódiát dúdolgatott, amelyben a sok évszázados panasz, a „mindenért fizetni kell!” szomorúsága érződött.

– Vígabbat, mert töröm a tojást! – elégedetlenkedett az ötlet kiagyalója, és egy frissibentört, hajlékony vesszővel serkentette Rabica lábait tempósabb mozgásra. Mint megannyi darázs-csipés, úgy fáj a vessző minden suhintása, s a lány kiszolgáltatott helyzetében, már könnyeit sem visszanyelve kapkodta vékony lábait a kegyetlen karmester ütemtelen vezényletére.

A társaság többi tagja hangos hahotázással biztatta a táncost, aki zihálva kapkodta a levegőt, és aki előtt szinte már pillanatonként sötétült el a nyári erdő pazar sokszínűsége.

– Nem! ... Nem bírom tovább...! – zihálta a lány, miközben könnyei pézsmailatú verítékével keveredve patakozott meggyötört orcáján.

– Kérem!... – sikoltotta még kétségbeesetten, majd eszméletét elvesztve az erdő avarába zuhant.

– Na emberek, vége a mutatványnak – rendelkezett a főnök derűsen, de a tekintete megszegyenülésről, zavaráról árulkodott. Talán hasonló korú lánya lehetett neki is otthon. Lehajolt, finom mozdulatokkal felemelte az elgyötört kislányt, és egy galagonyabokor aljába fektette.

– Mit tájtátok a pofátokat?! – fenyegetőzött kemény hangon.

– Minden madártojást mellérakni, aztán munkára fel, mert kiszakítom a talpbélést a szátokból!

A lassan-lassan világraébredő lány az erdő avarában nyüzsgő milliónyi,

szorgalmas bogárra látott. Némelyek a füvek élén egyensúlyozták magukat, vállalva a mélybezuhanás minden kockázatát. Rabicában melódiává kristályosodott a látvány:

Mi az, mi mindig újra készakarva fűszálak élén uszít lengeni...?

Bogarhangodon duruzsolsz fűlemben.

Szeretném én is megérteni...

A „csodadoktornő”

— Egy klinikai halál története —

Akit a halál torkolattüzéből mentettek vissza elszánt, értő, irgalmas kezek, csak az tudhatja igazán az Élet valódi karátjainak értékét. Csak ők, azon kevesek (sokak?), aki a nemlét szakadécai fölött, a zuhanás végső pillanatát mégiscsak elkerülték válhatnak olyan emberre, akik az élet ígéretes örömeit a tapasztalatok királyvizének segítségével fellebezhetetlen pontossággal széthírdethetik.

Pistike, négy nappal második születésnapja előtt a vírusos influenzára jellemző szimptómákat produkálta. Köhögött, láza is volt és egyfajta tagelesettség volt tapasztalható rajta. Aggódo szülei a Karcagi Háziorvosi Intézet IV. körzet-számú orvosához, **dr. Felvinczy Kapás Gizellához** rohantak vele, mint ahogyan azt mindannyian tesszük hasonló, elkerülhetetlen esetekben.

Az orvosnál, már a várószobában, a kétesztendő kisfiún szokatlan, addig soha nem tapasztalt elváltozásokat vettek észre. Különös módon nem reagált a hozzáintézett szavakra, „felakadt szemeivel” a mennyezet egyetlen pontjára nézett kifejezéstelen tekintettel, szájából kiötlött nyelve természetellenesen elkékült, majd pillanatokkal később látható testrészei is egyfajta hamuszürke színt öltöttek. A szülők érezték, hogy számukra a várakozás ideje letelt. Visszafékezhetetlen erővel robbantak be dr. Felvinczy Kapás Gizella rendelőjébe, aki a gyerekre pillantva, a szülőket kiteskelve munkához látott.

Az esemény híre erdőtűzként terjedt el az egészségügyi intézetben, és mindenfelől fehérköpenyes, segítőképz orvosok sorjázta elő és

álltak hadrendbe az élet érdekében. Teltek a percek. A szülők az ajtón kívül élték meg és át „canossá”-jukat. A feszültség egyre fokozódott, és amikor néhány szomorú arcú, sajnálkozó tekintetű orvos közölte a pánikbaesett szülőkkel, hogy a gyerek menthetetlen, az addig míg csak-csak pislákoló remény erőtlen lángja a szövétnekéig húzódott vissza. Ők, a hipokratészi eskü alatt élő emberek elsőként fogalmazták meg részvétnyilvánításukat. Tapasztalatból tudhatjuk, hogy ezerféle módon omolhat össze a világ. A katasztrófáknak, az elemmentáris erejű lelki defektusoknak nincsenek fokozataik. Csak a remény, ami mindig és mindenhol érik...

Ebben az esetben egy vékonyan, halkan, erőtlenül felsíró gyermekhang jelentette a lélek örömmé robbanását.

Néhány pillanattal később nyílt az orvosi rendelő ajtaja, és a fiatal „csodadoktornő”, – ahogy a cigány származású szülők azóta is nevezik – dr. Felvinczy Kapás Gizella jelent meg annak keretében. Verítékezve, mosolyogva, sírva. Ott volt, ott lehetett abban a mozdulatban minden, ami az emberi nagyszerűség ismérveit hordozza- kimondhatatlanul. A halálból visszaragadott élet megfáradt, de szinte biztosan nem megtört győzedelmes frontharcosa.

Később Pistikét a városi Kátai Gábor Kórházba utalták. Ma már jól van, láthatóan egészséges, mint a többi hasonló korú kisfiú. Mint az orvosok megállapították, a klinikai halál oka fulladás, illetve az azt kiváltó merev epilepszia volt. De a halál legyőzött ott és akkor Karcagon, 1996. februárjában.

Rab Imre

Az önvédelem határai

Nemcsak az egyes ember, hanem egy népcsoport is kerülhet olyan helyzetbe, amikor minduntalan a kitaszítottság állapotával kell szembe-sülnie. Ha akarja, ha nem, nap mint nap meg kell élnie megfosztott lét-helyzetét. Igazán tragikussá viszont akkor válik ez a helyzet, ha ebbe bele is törődik. Már nem is akar semmin sem változtatni, hanem visszafordít-hatatlanul tudomásul veszi azokat a körülményeket, melyekbe belekény-szerült. S itt a valódi kérdés az, hogy a tehetetlenség hogyan és miért válik bénítóvá. Milyen mértékű az egyéni felelősség, s az ezen kívüli tényezők mennyire játszanak szerepet a min-denbe belenyugvó lemondásba? Mikor szűnik meg az önvédelem kény-szere? Annál nehezebb az előbbi kér-désekre meggyőző választ adni, mi-nél inkább tisztában vagyunk azzal, hogy az önvédelem sokkal árnyaltabb annál, mintsem csupán a közvetlen erőszakkal szemben lenne érvényes-sége.

A cigányság, mint politikai szereplő

Mert akit megtámadnak, nyilván megpróbál védekezni. Többnyire testi ép-ségét védve. De mégsem pusztán az erőszak elhárításáról van szó, ha-nem az önvédelem finomabb formái-ról is. S ez mindennél egyértelmű-ben jelenhet meg a cigányság eseté-ben. *Ha általánosságban fogalmaz-nánk, akkor itt nemcsak a fizikai, ha-nem a kulturális, életmódbeli, morá-lis, tradicionális indítatású önvéde-lemről kellene beszélni. Akárhogy nézzük ugyanis, éppen az utóbbi terü-letek azok, amelyeknek az értékei nem vagy alig integrálódtak a több-ségi társadalom kultúrájába.* És bár-milyen nehéz is kimondani, nagyobb-részt egyedi kuriózumokként jelen-nek meg. A szó szoros értelmében vett látványosságként. Az ellentmon-dás itt abban rejlik, hogy a létező kul-turális és életmódbeli önmeghatáro-zás hosszú évszázadokon keresztül nem kapcsolódott össze a politikai akaratérvényesítéssel. *Jogi eszközök*

és lehetőségek híján is, de még-in-kább azért, mert a mindenkori fem-nálló hatalom képviselőinek egyálta-lán nem állt érdekükben, hogy a éi-gányság politikai szereplőként jelen-jen meg. Mindez olyan helyzetet te-remtett, hogy a cigányságnak sem a társadalmi, sem a kulturális, sem a politikai integrálódása nem indulha-tott el.

A kitaszítottság konzerválódott

Hanem inkább csak kirekesztettsé-gének kérlelhetetlen törvényei változ-tak valamelyest. Ám korántsem olyan mértékben, ami a népcsoport egészét érintette volna. Ehhez még az alapvető jogok sem álltak rendelkezésre, nemhogy az egyéb – szociális, kulturális, politikai stb. – feltételek. Úgy is mondhatnánk: a kitaszítottság állapota konzerválódott. Ám talán mégsem annyira meghatározóan, hogy végzettszerűnek lehetne tartani. Annál kevésbé, mivel a kisebbségi jogok érvényesülése valamiféle el-mozdulást lehetővé tesz. Mindeneke-lőtt a politikai jellegű önmeghatáro-zásban. Mert ha az önvédelem tartal-ma valamilyen területen konkrétá válhat, ennek egyik lényeges formája éppen az önrendelkezés és önkor-mányszatiság gyakorlatában jelenhet meg. Jóllehet nincs kizárva, hogy akik ma komoly buzgalommal köve-tik – választott önkormányzati képv-iselőként – elképzeléseiket, szinte re-ménytelen harcot folytatnak, s talán sokszor be is csapják őket, de szerep-vállalásuk mégis példamutató. Igye-kezetük mosolyt vagy kárörömmel vegyes érzelmeket is kelthet, ám az aligha vitatható, hogy olyan érdeke-ket jelenítenek meg és közvetítenek, amelyeket lehetetlen figyelmen kívül hagyni.

Erőszak erőszakot szül

Az érdek megjelenítés persze ön-magában vajmi keveset ér, ha nem kapcsolódik össze a gyakorlati érdek-érvényesítéssel. Méghozzá az adott településen jelentkező érdekek reali-

zálásával. Az alig több mint egy év-nyi önkormányzati gyakorlatban már is akadnak pozitív példák. A közhasz-nú foglalkoztatás szervezésétől egé-szen a családsegítésig. S éppen ezek adnak okot a bizakodásra. Mert mi-közben a cigányellenesség megannyi megnyilvánulása tör felszínre, az erre való válaszáadás korántsem merül ki a fizikai reakciókban. Holott az utóbbi is olykor indokolt. Csak éppen hosszabb távon nem vezet sehová. Olykor láncreakciót indít el, amelyik semmi másban nem alapul, mint az "erőszak erőszakot szül" elvén. S er-ről a jogállamiság keretei között vég-képp le kell mondani. A törvényesség megőrzése érdekében is. Közvetlenül ugyan a köznapok szenvedéseitől nem nyújthat semmi kárpótlást (aho-gyan mondani szokták: éhes gyomor-ral még a himnuszt sem lehet énekel-ni), az viszont tény, hogy a demokrá-cia megőrzése elemi érdek. Annak el-lenére is, ha sokszor tűnik úgy, hogy a hatalom jelenlegi főszereplői közül némelyek a cigányság megtévesztésé-vel igyekeznek elérni céljaikat.

Egység elérésére irányuló törekvés

S ez abból is következhet, hogy a cigányság politikai önmeghatározási szándékait sokan nem tartják köve-tendőnek. *Még kevésbé az egység el-érésére irányuló törekvést.* Látszatra mintha a szellemi, kulturális, élet-módbeli pluralizmus (sokszínűség) fenntartását tartanák fontosnak, valójában azonban az érdekkonfliktusok minél szélesebb körű kiterjedésére áhítoznak. Amelyek révén a cigány-ság meghatározó vagy kevésbé meg-határozó közéleti szereplői – a hamis támogatás eredményeképpen – önma-guk vesztét okozzák. *Megvan persze ennek is a maga ellenszere: az erköl-csileg kikezdehetetlen politizálás, amelyet csak azok nem vehetnek ko-molyan, akik rövid távon gondolkod-nak. S a pillanatnyi előnyökért bár-mit és bármikor feladnak.*

Dr. Kerékgyártó T. István

Színész-, szinkronsztínész képzés Budapesten

Az Eötvös József Cigány–Magyar Pedagógiai Társaság 1996-ban színész-, szinkronsztínész képzést indított. **Rácz Gyöngyit** a Társaság elnökét kértem meg, meséljen a kezdeményezéséről:

– Az Eötvös József Cigány–Magyar Pedagógiai Társaság 1990-től az Országos Képzési Jegyzék szerint közép és felsőfokú képzéseket folytathat, melynek keretében 1995-ig médiaszakembereket oktattunk, akik jelenleg művelődési házakban, megyei, városi televíziókban dolgoznak, ketten pedig a Színház és Filmművészeti Főiskola egyetemi szakán operatőrnek, rendezőnek tanulnak. Augusztusban csináltunk egy alkalmassági vizsgára felkészítő tanfolyamot, ahol tv-bemondói, műsorvezetői, illetve riporter feladatokból vizsgáztak a hallgatóink. Ők kérték, hogy hirdessük meg ezt a jelenlegi színész-, szinkronsztínész képzést. A felhívást televízióban, rádióban újságokban közreadták, melynek kapcsán több kisebbségi, illetve nem kisebbségi fiatal jelentkezett. Úgy gondoljuk, hogy egy képzés igazán akkor lehet hatékony, ha nem különítjük el etnikai hovatartozás szerint az érdeklődőket. A felvételin összesen száznegyven jelentkező közül huszonkettőt talált alkalmasnak a vizsgabizottság, akikből tizenhárman cigány, egy szlovák, egy német és kettő magyar származású. A felvételin, pont úgy, mint más színésziskolákban, vers-

mondás, monológ, tánc és ének volt. Az oktatók a Színművészeti Főiskola tanárai és végzős hallgatói, gyakorló színészek, illetve a MTV beszédtechnika tanárai. Megpróbáltunk olyan színészeket összeválogatni, akik más-más műfajban vannak otthon és a fiatalok nyelvén is értenek, annak érdekében, hogy jó csapat jöjjön össze. Így az utolsó éves főiskolások közül a cigány **Nyári Oszkárt** kértük meg (akire nagyon büszkéek vagyunk) és **Vida Pétert**, aki évfolyamtársa. Ezen kívül foglalkozik a gyerekekkel **Hollai Kálmán** színművész, ő az énekes műfajban is otthon van, illetve **Dettre Annamária**. A színésznő amellet, hogy a Nemzeti Színi Akadémián tanít, pszichológus is, ezért olyan önismereti foglalkozásokat is vezetett, amivel megnyitotta a gyerekeket. Beszédtanáraink: **dr. Stollár Katalin** és **Vinczéné Bíró Etelka**.

A mi kérésünkre került be a Cigány Művelődési és Kulturális ismeretek a tananyagba. Ezt egyébként is szükségesnek tartjuk az egyetemi, főiskolai tananyagban is.

Mivel nyolc megyéből és a fővárosból vannak itt a gyerekek, egyfajta tapasztalatcsere is kialakult a cigányság jelenlegi helyzetét illetően. Ezen kívül foglalkozások vannak filmtörténetből, **Nagy Ferenc** művészettanárral, aki a Társaság főtítkára. Ő készítette el azt a

Rácz Gyöngyi

szempontsört, ami alapján készülhettek a hallgatók. Szeretnénk még ezzel kapcsolatban, ha egyrészt a „100 éves a mozi” filmjeit megismernék, másrészt a Filmtudomány Intézet archívumából átadni mindazt a szépséget, amit klasszikusnak is mondhatunk a művészetek terén. Szerencsére e téma iránt is nyitottak a gyerekek. Ez vizsgatantárgyunk is, pont úgy mint a színházzal kapcsolatos ismeretek.

A Társaságunk tervei között szerepel egy tehetségkutató kollégium létrehozása is, amiről már 1992-ben kormányhatározat született. A fővárosban szeretnénk ezt megalapítani, ahol a megyéből a legtehetségesebb gyerekek kerülnek beiskolázásra és számukra leginkább fontos gimnáziumokba, középiskolákba, majd egyetemekre, főiskolákra járnának. Orvosokat, mérnököket, közgazdászokat, művészeket és természetesen pedagógusokat szeretnénk nevelni. Célunk, hogy otthon érezzék magukat, miközben közéletiségre is tanítanánk őket, hogy a későbbiek folyamán ők alapítsanak iskolát.

A jövő számára nagy szükség van arra, hogy kifejlődjön egy ilyen generáció. Sok iskolaalapítóra van szükség és szeretnénk, ha minden területen megjelenének, mint szakemberek. Erre nagy szükség van ahhoz, hogy a cigányság ügyében minőségi ugrást érjünk el.

Lilla

Vinczéné Bíró Etelka beszédórát tart

A Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram pályázati felhívásai

A Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa pályázatot hirdet gyermekek és fiatalok nyári programjai (táborozások, táborozási jellegű és egyéb szabadidős programok) megszervezésének támogatására.

A pályázat célja, hogy hozzájáruljon a gyermekek és fiatalok nyári szabadidős tevékenységi formáinak fejlesztéséhez.

A pályázat során nem kaphat támogatást profit érdekű gazdasági társaság és magánszemély.

A pályázatnak tartalmaznia kell

- a program előzményeinek és koncepciójának, működésének és tevékenységének rövid leírását;

- a program költségvetését, külön feltüntetve a pályázó rendelkezésére álló saját és más támogatásból származó forrásmértékét;

- a pályázó nevét, értesítési címét, telefonszámát, számlaszámát, képviselőjének nevét, értesítési címét, telefonszámát, valamint a program szakmai vezetőjének nevét;

- az igényelt támogatás összegét.

A pályázatot adatlapon kell benyújtani, amelyet a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának Titkárságától lehet levélben, telefaxon (06-1-2683182) vagy telefonon (06-1-2683186) igényelni. A titkárság az adatlapot 200 forintos utóvételi díjjal megküldi.

Azon pályázókkal, akik a tanács döntése alapján támogatásban részesülnek, a tanács titkársága támogatási szerződést köt, amelyben meghatározza a pályázatot elnyerő kötelezettségeit. A támogatás nem használható fel beruházási és felújítási költségek fedezésére.

A pályázatok támogatására a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa összesen legfeljebb 80 millió forintot fordít.

A pályázati felhívás iránt érdeklődők számára a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Titkársága 1996. május 8-án, szerdán 16 órától 17 óráig és 1996. május 10-én 14 órától 16 óráig nyilvános konzultációt rendez a Miniszterelnöki Hivatalban (Budapest, V. kerület, Kossuth tér 2-4.) A konzultáción való részvételre előzetesen nem kell jelentkezni.

A pályázatok benyújtásának határideje 1996. június 3. A pályázat benyújtásakor igazolni kell 800 forint pályázati díj befizetését. A benyújtási határidőt úgy kell megartani, hogy a pályázat 1996. június 3-án 16 óráig beérkezzen. A pályázatokat az alábbi címre kell postázni, vagy személyesen eljuttatni:

Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának Titkársága, 1054 Budapest, Kossuth tér 2-4.

A pályázatok támogatásáról szakértői testület javaslata alapján a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa 1996. június 20-ig dönt. A pályázat eredményét a sajtóban közzéteszi, s valamennyi pályázót értesíti a döntésről.

A pályázóknak lehetőségük van arra, hogy a pályázatokról készült szakértői testületi véleményt a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának Titkárságától megkapja.

*

A Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa pályázatot hirdet gyermek- és ifjúsági, valamint a gyermek- és ifjúsági korosztályokat támogató szervezetek vezető- és önkéntesképzésnek támogatására.

A pályázat célja, hogy hozzájáruljon a szervezetek vezetői, és önkéntesei általános és szervezetspecifikus képzési rendszerének kialakításához a szervezetek képzési együttműködéséhez, elsősorban a szervezeti eljárások és az érdekképviseleti funkciók betöltéséhez szükséges ismeretek elsajátítása, készségek és attitűdök fejlesztése terén.

A pályázat során támogatást igényelhet bármely olyan bírósági nyilvántartásba vett

- társadalmi szervezet, amely alapszabálya szerint elsősorban a gyermek- és ifjúsági korosztályokból toborozza tagjait, vagy

- társadalmi szervezet, amely alapszabálya szerint a gyermek- és ifjúsági korosztályok támogatását tűzi ki célul;

- társadalmi szervezet, alapítvány, egyház, felekezet, közhasznú társaság, amely gyermek- és ifjúsági szervezetek, valamint a gyermek és ifjúsági korosztályokat támogató szervezetek vezetőinek és önkénteseinek képzését vállalja.

A pályázatnak tartalmaznia kell

- a képzés tematikáját, programját és részletes költségvetését,

- a pályázó nevét, értesítési címét, telefonszámát, számlaszámát, alapszabályát, bírósági nyilvántartásba vételének három hónapnál nem régebbi igazolását, képviselőjének nevét, értesítési címét, telefonszámát, valamint a képzési program szakmai vezetőjének nevét,

- az igényelt támogatás összegét.

A pályázatot adatlapon kell benyújtani, amelyet a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának Titkárságától lehet levélben, telefaxon (06-1 268 3182), vagy telefonon (06-1 268 3186) igényelni. A titkárság az adatlapot kettőszáz forintos utóvételi díjjal megküldi.

ben, telefaxon (06-1 268 3182), vagy telefonon (06-1 268 3186) igényelni. A titkárság az adatlapot kettőszáz forintos utóvételi díjjal megküldi.

Azon pályázatok élveznek előnyt, amelyek

- több szervezet integrált, majd differenciált képzését kívánják megvalósítani, a több szervezet együttműködésében benyújtott pályázathoz mellékelni kell a résztvevő szervezetek szándéknyilatkozatát a program közös megvalósítására,

- a képzési programban már rendelkezésre álló nemzetközi tapasztalatokat használnak fel,

- a képzés tapasztalatai alapján vállalkoznak adaptálható képzési segédanyagok elkészítését és közreadását.

Azon pályázókkal, akik a tanács döntése alapján támogatásban részesülnek, a tanács titkársága támogatási szerződést köt, amelyben meghatározza a pályázatot elnyerő kötelezettségeit. A támogatás nem használható fel beruházási és felújítási költségek fedezésére.

A pályázatok támogatására a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram összesen legfeljebb 40 millió forintot fordít.

A pályázati felhívás iránt érdeklődők számára a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Titkársága 1996. május 14-én, kedden 14 órától 16 óráig és 1996. május 15-én, szerdán 16 órától 17 óráig nyilvános konzultációt rendez a Miniszterelnöki Hivatalban (Budapest, V. kerület, Kossuth tér 2-4.) A konzultáción való részvételre előzetesen nem kell jelentkezni.

A pályázatok benyújtásának határideje 1996. június 3. A pályázat benyújtásakor igazolni kell 800 forint pályázati díj befizetését. A benyújtási határidőt úgy kell megartani, hogy a pályázat 1996. június 3-án 16 óráig beérkezzen. A pályázatokat az alábbi címre kell postázni vagy személyesen eljuttatni:

Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának Titkársága, 1054 Budapest, Kossuth tér 2-4.

A pályázatok támogatásáról szakértői testület javaslata alapján a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsa 1996. július 1-jéig dönt. A pályázat eredményét a sajtóban közzéteszi, s valamennyi pályázót értesíti a döntésről.

A pályázóknak lehetőségük van arra, hogy a pályázatokról készült szakértői testületi véleményt a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának Titkárságától megkapja.

Dr. Koncz István
a Gyermekek és Ifjúsági Alapprogram Tanácsának elnöke

A SZERENCSE

Egyszer volt, holnem volt, élt egyszer egy házaspár, akik már tíz éve éltek együtt, de gyerekük még nem született, ezért szomorkodtak is sokat, főleg az asszony. Egyszer egy hideg téli napon az ember kiment az erdőbe fáért, mert már nem volt tüzelőjük. Mikor végzett a favágással, leült hát egy rönkre és szomorúan maga elé nézett. Egyszer csak azt vette észre, hogy a farönk egyre szűkebb, egyre kisebb, nem igazán fér már rajta. Megfordult hát, és meglátott egy öreganyát, aki így szólott hozzá:

– Mi nyomja a lelked fiam?

– Maga ezt úgy sem értheti, – mondja az ember, – hiszen már

öreg. Ugyan hogy segíthetne rajtam valaki?!

– Én segíhetek – mondja az öreganyó. Csak előbb mond el, hogy miben kell segíteni!

Az ember mindent elmesélt, hogy húsz éve házasság, és még mindig nincs gyermekük, pedig ők annyira szeretnék gyerekeket. Ekkor az öregasszony hazaküldte, és ráparancsolt, hogy holnap ugyanebben az időben jöjjön ki az erdőbe, és üljön le erre a rönkre, itt majd megoldódik minden problémájuk. Ezzel az öreganyó eltűnt.

A férfi hazament és elújságolta a feleségének, hogy mi történt ma vele. Mindketten alig várták már,

hogy igaz-e, amit az öreganyó mondott. A férfi reggel ki is ment az erdőbe, leült a rönkre, és mélyen elbambult. Az álmodozásból gyermek sírás riasztotta fel. Ekkor a férfi lenézett a földre és csodák csodája, a földön feküdt egy kisbaba. A férfi felvette, hazavitte, és megmutatta a feleségének. Nagyon boldogok voltak, tíz évi házasság után lett gyermekük, de ez most már az övék volt. Senki sem vehette el tőlük. A kisfiú azóta már nagy, neki is vannak gyermekei, és áldja azt a napot, mikor rátaláltak!

Ha nem hiszed járj utána!

RÁCZ Zsuzsanna
Jánoshida

A jászalsószentgyörgyi 2/A osztály az együtt jól megfejtett rejtvényekért átveszik megérdemelt nyereményeiket Paksi Évától. Itt szeretnénk felkérni minden lapunkat olvasó közösséget, hogy rejtvényeink közös megfejtését küldjék el szerkesztőségünkbe! A nyereménysorsoláson minden beküldött helyes megfejtés részt vesz!

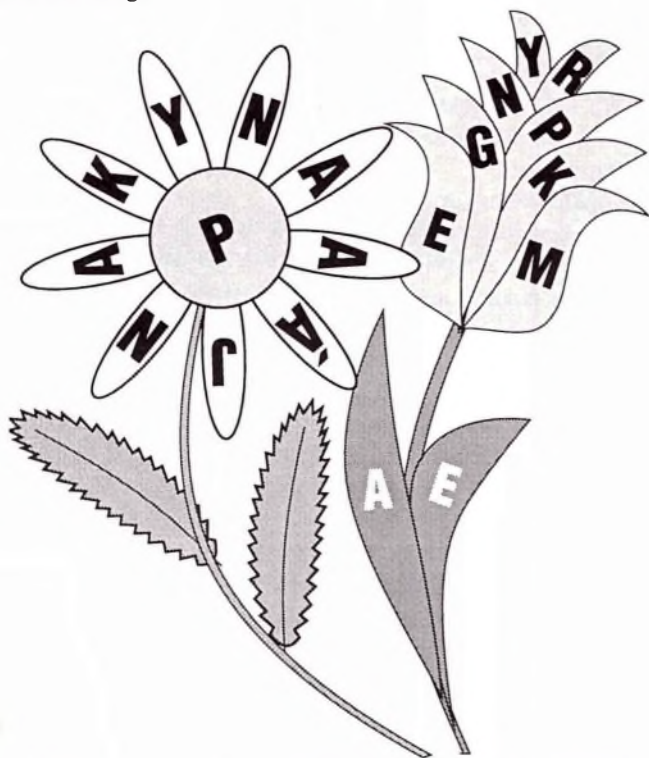

F E J T Ö R Ö K

Kedves Gyerekek!

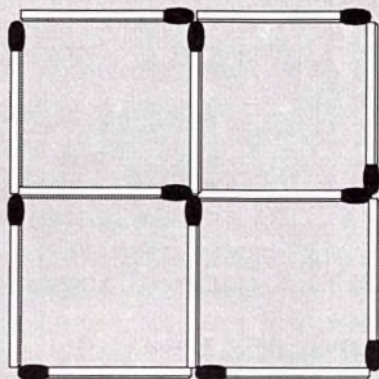
Ezzel a két kedves tavaszi virággal köszöntünk benneteket! Ez az évszak olyan ünnepeket hozott el nekünk, amelyek mindannyiunk szívét a szeretet melegével tölti meg.

Olvassátok ki a virágokból az ünnepeket, és megfejtésül küldjétek be!

Törd a fejed!

Hogyan veszel el két gyufaszálat, hogy két négyzet maradjon? Megfejtésül a megmaradt négyzeteket rajzoljátok le!

Beugratós kérdések!

Feleljetek a következő becsapós kérdésekre!

– *Hány tojást tud megenni éhgyomorral egy nagyon éhes óriás?*

– *Ha elveszünk belőle, nagyobb lesz, ha hozzáteszünk, kisebb lesz. Mi az?*

– *Mi van a fekete és fehér között?*

– *Milyen kavicsból van a legtöbb a Dunában?*

LOGIKUS

Melyik számjegy hiányzik az utolsó hiányzó körcikkből? Megfejtésül ezt az egy számot kell beküldeni!

Megfejtések

Szólánc: tűzok, ok, konyak, nyak, nyakszirt, szirt, tó, tócsa, csal, csalán, lág, lágol, golyó, golyócsapág, csapág, csap, ág, ágy, ágy, ágy, nemű, nem, mű, művész, vész, művészet.

Kiegészítődi: Tisza, Buda, Tolna, Baranya, Mohács.

Magánhangzó kerestetik: táska, asztal, foltoz, áldoz, kalács, kerget.

Szemfényvesztés: A virágok közepe, illetve apa és fia a képen egyforma nagyságúak. A két élőlény: ember és ló.

Februári nyertesünk: Szőke Edina, Tuzsér. Gratulálunk! Nyerményét postán küldjük el.

Irodalom és filmkedvelőknek!

Öt regénycím utolsó szavát olvashatjátok az alábbiakban. Küldjétek be a teljes regénycímeket!

1. város
2. esernyője
3. házasság
4. Marival

Jó megfejtést kívánunk!

Az oldalt összeállította:
Bújdosó Jánosné

Beszélgetés egy hajléktalannal

Dénes bácsival Jászberényben, egy váróteremben ismerkedtem meg. Szeméből végtelen szomorúság és nyomor tükröződik.

– Dénes bácsi, hogyan jutott ilyen helyzetbe, miért nem a családjával él?

– Nagyon hosszú történet ez, lányom! A feleségem elhagyott, mert egy másik férfiba lett szerelmes, aki ivott, majd később verte is. A családom kitagadott, pedig mindent megadtam nekik, dolgoztam reggeltől estig – mondja könnyes szemekkel.

– Úgy tudom, börtönben is volt már. Miért?

– Így igaz. Nem volt pénzünk, és a családomnak nem volt mit ennie. Ezért vetemedtem lopásra. Egy hentesboltba törtem be, hogy a családomnak enni adjak. Ennek a vége az lett, hogy börtönbe kerültem két évre. A feleségem nem várta meg a szabadulásomat. Mire hazajöttem, már egy másik férfival volt.

– Hívó ember, Dénes bácsi?

– Igen, hiszek Istenben. Úgy érzem, hogy senki sincs, aki szeretne, akiben bízhatnék, csak ő. Azt gondolom, hogy a

világon nagyon sok fontos dolog van, mint például a remény, a hit, és fontos a pénz is, de a legfontosabb a szeretet.

– Köszönöm a beszélgetést! Minden jót kívánunk Dénes bácsinak!

Dénes bácsinak az élete kilátástalan, nehéz és reménytelen. Gondolnunk kell az ilyen emberekre! Érthető lenne, ha az ő életében a pénz lenne a legfontosabb, de ő a szeretetet tartja annak. Vajon miért? Ezeknek az embereknek nagyon hiányzik a szeretet, vagy legalább egy kedves szó.

„Ha embereknek vagy angyaloknak nyelvén szólok is, szeretet pedig nincsen énbennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengő czimbalom”

Lakatos Ágnes, Jánoshida

MUNKANÉLKÜLIEK, FIGYELEM!

A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei
Fehérgyarmat és körzetéből munkanélküliek
jelentkezését várjuk,
KOSÁRFONÓ tanfolyamra.

A tanfolyamot a Zöld-Liget BT és a Piros Rózsa Együttes Roma Érdekvédelmi Szervezet szervezi, a Fehérgyarmati Munkaügyi Központ segítségével. A tanfolyam időtartama 3 hónap. A résztvevők – sikeres vizsga után – a Fehérgyarmaton létrehozandó kosárfonó üzemben fognak dolgozni, teljesítmény bérezéssel.

Jelentkezési feltétel: 18-tól 45 éves korig, regisztrált munkanélküliek. A jelentkezők a felvételi időpontjáról értesítést kapnak.

Jelentkezni a Piros Rózsa Együttes Roma Érdekvédelmi Szervezet központjában lehet (4962 Nagyszekeres, Komáromi út 43., **Kóczé Katalin** elnök-képviselő, **Demeter János** irodavezető). Bővebb felvilágosítás: **Balogh Bertalan** megbízott vezető, telefon: 44/377-348

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 222 Ft,
fél évre: 111 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Telefon/fax: 56/420-110, telefon: 60/387-293

Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.

Megrendelőink között
az év végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!

„Emlékezzünk halottainkra, hogy figyelmeztessünk az élőkre!”

E gondolat jegyében született meg a Holocaust Cigány Áldozataiért emlékmű terve, amit 1993. április 27-én avattak fel Nyíregyházán. Azóta minden év április 27-én megemlékezést tartanak az emlékműnél.

„Mi leszel, ha nagy leszel?!”

Ezt szokták kérdezgetni a felnőttek a gyerekektől. Tőlem is többen megkérdezték annak idején. Én válaszoltam is bátran, hogy „mozdonyvezető, pilóta, katona”. Nos, a felsoroltak közül csak a katona (szakma) vált valóra. De volt egy szép dolog ebben a kérdés-felelet játékban, még pedig az, hogy mindig én mondhattam meg a választott álm-szakmát. Sajnos, ennek a harminc évvel ezelőtti szabad szakmai választásnak úgy látszik a magyarországi cigány gyermekek számára vége szakadt. 1996-ban már megmondták és meghatározták egy serdülőkorban lévő cigány gyerek számára, hogy ha majd felnő, milyen szakmát válasszon. Igen, ez derült ki 1996. március 20-án a Magyar Televízió 1-es csatornáján Meddő címmel sugárzott dokumentumfilmből, mely az ózdi cigányok mindennapi, keserves életét, harcát a létért volt hivatott bemutatni. A dokumentumfilmben, a helyszínen lévő nagyszámú rendőrcsapat viselkedése volt a legelfogadhatóbb. Tették a dolgukat, kötelességüket, megjegyzések nélkül. Nem tartottam viszont elfogadhatónak a helyszínen lévő sintér viselkedését. Ő nagyon fontosnak tartotta magát, és az ózdi cigányok kutyáit – kivétel nélkül mindet – szerette volna összegyűjteni. A jelek szerint ő úgy fogja fel, hogy cigánynak cigány a kutyája, és mi az hogy csak úgy magától szaladgálhat, a szaporodásról nem is beszélve. Nos, mégsem e miatt ragadtam tollat. A sintér viselkedése, megjegyzései eltörpülnek az ózdi polgármesteri hivatal előadójának, főelőadójának megjegyzéseitől, megnyilvánulásaitól. Volt a filmben egy jelenet, amikor is a félig már kilakoltatott család gyereke egy szekrényt tologatott az üresedő lakásban. Az éppen ott tartózkodó főelőadó úr, (akire nyugodtan mondhatom, hogy ő volt a dokumentumfilm „sztárja”) beszélgetésbe kezdett a gyerekekkel, és jópofán, csak úgy, „sztárosan”, mindenféle sminkelest mellőzve kijelentette – „Ha meg-nősz, és nagy leszel, majd te is rakodómunkás leszel!!”

Na, ez az a mondat, ami mélységesen felháborított!

Honnan veszi a bátorságot ez az ember, hogy bárkinek is meghatározza későbbi szakmáját, munkáját, sorsának alakulását! Ő már meg sem adja az esélyt, hogy ebből a cigány kisfiúból valaha is szakember lehet, netalán bekerülhet gimnáziumba, főiskolára. Honnan tudja az előadó úr, hogy ez a gyerek mit dédelget álmaiban? Mert hogy neki is vannak álmai, vágyai, amit nem szabhat meg még egy ózdi „sztár” főelőadó sem. Hogyan lehet egy fiatal gyerekről előítélettel megnyilvánulni? Ki az, aki felhatalmazza a főelőadó urat, hogy belegázoljon egy gyerek lelkébe? Véleményem szerint nem csak rakodó, nem csak segédmunkás válhat egy cigány gyerekből! Lehet ő is szakmunkás vagy akár értelmiségi, mi több, még kutatóorvos is válhat belőle, függetlenül az ózdi „sztár” főelőadó diszkriminációjától.

Egyébként, akik figyelemmel kísérik a médiákat tapasztalhatták, hogy Magyarországon milyen sok cigány származású szakmunkás és vállalkozó él. Nem beszélve a szórakoztató iparban dolgozó cigány származású elismert neves művészekről, akik közül csak egy nevet említek, **Szakcsi Lakatos Béla**, aki már többször turnézott Amerikában a dzsessz műfaj megasztárjaival. Hát igen, pedig Szakcsi Lakatos Béla is gyerekként kezdte, és rakodómunkás helyett, származása ellenére sztár lett. De ő nem olyan, mint az ózdi főelőadó, akinek én adományoztam a „sztárságot”. Nem. Ő a tudásával, a kreativitásával már régen azzá vált. Hát igen, pedig az ő gyerekkorában is voltak főelőadók, akik a rájuk bízott hivatali bélyegzésen kívül, a cigányság megbélyegzését is szívesen magukra vállalták. Így volt ez régen, és sajnos, most is így van! De mit is várhat a cigányság egy olyan országtól, ahol a kisebbségi törvény módosítása Luca-szék módjára készül, ahol egyes parlamenti képviselők rasszista nézeteiket

nyíltan, minden elmarasztalás nélkül hangoztathatják?

Ez a demokrácia? A rasszizmus?

Ha a demokrácia a cigányság számára a rasszizmust jelenti, akkor köszönjük, nem kérünk belőle! De ha a demokrácia egyenrangúságot, jogot, toleranciát, megbecsülést, szeretetet nyújtana, abban az esetben a cigányság ünnepelné. Nem szeretek nagy szavakat használni, de ha már említettem a szeretetet, meg kell jegyezzem, hogy a cigányságban e nemes érzés még mindig fellelhető, függetlenül a több évszázados elnyomástól. Vegyük már észre, hogy mennyire szomjazza az emberek a szeretetet világszerte. Hány világsztár emeli fel nap mint nap szavát a kisebbségek elnyomása ellen. Miért csak ők foglalnak állást, a kisebbségek fel-emelése érdekében? Miért nem teheti meg ugyanezt az ózdi polgármesteri hivatal főelőadója? Mi az, ami a pozitív véleménynyilvánítását a cigánysággal szemben gátolja? Mi az? Talán az, amit évtizedek óta a génjeiben hordoz, az utálat? De hisz' az ellentéte a szeretetnek!

Pár év múlva időszámításunk 2000. évébe lépünk, és miközben a világ faji kisebbségeinek szakmai fejlődése óriási léptekkel halad előre, Ózdon még mindig ott tartanak, hogy gátat szabjanak ennek a fejlődésnek. Én nagyon szeretném, ha ez az elavult, ózdi, cigányellenes felfogás mihamarabb megváltozna, és egyenlő eséllyel születhetne Földünkön minden gyermek. Igen, ezt kell megvalósítani, az esélyegyenlőséget, ha ez sikerül, akkor együtt tanulhat, dolgozhat, alkothat cigány, magyar, néger, fehér egyaránt.

Ha ezt sikerül megvalósítani, akkor nem egymás ellen fogunk harcolni, hanem egy sokkal nemesebb cél érdekében, ami nem más, mint földünknek e csodálatos kék bolygó flórájának és faunájának megmentése.

Horváth Sándor

Ferkó János: Jézus: Krisztus az Olujfák hegyén

